

Konsulentmødet i 1910.

Dette var ligesom tidligere delt i 2 Afdelinger: Sektionsmøder af Konsulenter og det almindelige Konsulentmøde. Sektionsmøderne afholdtes Mandagen den 24. Oktober 1910 i *Wittmacks* Lokaler, Holmens Kanal 17, og var delt i 3 Afdelinger: Husdyrbrug under Ledelse af Statskonsulent, Ritmester *J. C. A. Schwarz-Nielsen*, Mejeribrug under Ledelse af Statskonsulent *N. Hørlyck* og Planteavl under Ledelse af Statskonsulent *Fr. Hansen*.

Det almindelige Konsulentmøde afholdtes samme Sted Dagen efter, Tirsdagen den 25. Oktober 1910, og heri deltog:

Fra Landbrugsministeriet:

Departementschef *L. E. Wulff* og
Ekspeditionssekretær, cand. jur. *Knud Valloë*.

Præsidenter i Det kgl. danske Landhus-
holdningsselskab:

Hofjægermester *Friis*, der ledede Mødet,
Lehns greve *Wedell* og
Kammerherre *Bech*.

Følgende Formænd for Fællesforeninger:
Statshingsteskuekommissær *N. Jensen*, Toustrup, For-
mand for Foreningen af jyske Landboforeninger.

Proprietær *H. Madsen*, Slangerupgaard, p. t. Formand for De samvirkende Landboforeninger i Sjællands Stift.
Greve *L. Reventlow*, Rudbjerggaard, Formand for De samvirkende lolland-falsterske Landboforeninger.

Følgende Foreningsformænd:

Gaardejer *Hans Andersen*, Højetoftegaard, Formand for Frederiksborg Amts Landboforening.

Godsejer *A. Bech*, Kruusesminde, Formand for Sorø Amts landøkonomiske Selskab.

Gaardejer *M. Boldsen*, Aahjerggaard, Bækmarksbro, Formand for Fællesledelsen af Kvægavls-, Svineavls- og Kontrolforeninger i Ringkøbing Amt.

Folketingsmand *Christiansen*, Næstformand for Svendborg Amts landøkonomiske Selskab.

Proprietær *L. J. Færch*, Rørbækgaard, Formand for Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeninger i Aalborg Amt.

Gaardejer *Emil Hansen*, Lilbygaard, Formand for Landboforeningen for mindre Landbrugere i Præstø Amt.

Proprietær *C. Grut-Hansen*, Kollekolle, Formand for Københavns Amts Landboforening.

Gaardejer *Jakob Hansen*, Forsinge, Formand for Kallundborg Omegns og Løve Herreds Landboforening.

Gaardejer *Jens Hansen*, Nakke, Formand for Odsherreds Landbrugsforening.

Gaardejer *J. Haurballe*, Haurballegaard, Formand for Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeningerne for Eggen mellem Fredericia, Kolding og Vejle.

Proprietær *J. Th. Jensen*, Leegaardslyst, Formand for Skanderborg Landboforening.

Hofjægermester *A. Konow*, Gammelgaard, Formand for Maribo Amts økonomiske Selskab.

Etatsraad *J. Lemvigh*, Algistrup, Formand for De sammensluttede sjællandske Kontrolforeninger.

- Gaardejer *Hans Mortensen*, Solrød, Formand for Ramsø-Tune Herreders Landboforening.
- Gaardejer *J. P. Møller*, Løvel, Formand for De samvirkende jyske Mejeriforeninger.
- Direktør *Ole Olsen*, Haslev, Næstformand for De samvirkende danske Andelsslægterier.
- Folketingsmand *P. Th. Nielsen*, Haarby, Formand for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i gl. Skanderborg og den Horsens nærmest liggende Del af Vejle Amt.
- Gaardejer *Jens Pedersen*, Glimsholt, Formand for Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeninger i Hjørring Amt.
- Gaardejer *P. Pedersen*, Killerup, Formand for Østlollands Landboforening.
- Folketingsmand *P. P. Pinstrup*, Godensgaard, Formand for Aalborg Amts Landboforening.
- Proprietær *V. Rasch*, St. Hallegaard, Formand for Bornholms landøkonomiske Forening.
- Baron *Rosenkrantz-Charisius*, København, Formand for Foreningen for Danmarks Fjerkræavl.
- Gaardejer *P. Svendsen*, Egebjerg, Formand for Horsens Landbrugsforening.
- Generalkonsul *O. H. Svenné*, København, Formand for Foreningen til Fjerkræavlens Fremme i Danmark.
- Proprietær *Voetmann*, Ørndrup, Formand for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Thisted Amt.
- Bestyrer *J. M. K. Voigt*, Løvstrupgaard, Formand for Bølling-Nørre Herreders Landboforening.

Endvidere som Indbudte:

- Veterinærkonsulent *J. Arup*, Hamborg.
- Professor *B. Bang*.
- Redaktør *Anton Bing*.
- Professor *B. Bøggild*.
- Laboratoriebestyrelse *Harald R. Christensen*.

Bestyrer *K. Dorph-Petersen*.
 Mejerikonsulent *G. Ellbrecht*.
 Dr. phil. *Frost*.
 Sekretær *A. P. Jensen*.
 Sekretær *Fr. S. Jensen*.
 Assistent *L. P. M. Larsen*.
 Overassistent *H. P. Lunde*.
 Direktør *Fr. Møller*.
 Gaardejer *Anders Nielsen*, Svejstrup Østergaard.
 Regeringskonsulent *Rudolf Schou*.
 Forpagter *Chr. Sonne*, Rosenlund.
 Professor *T. Westermann*.

Følgende Statskonsulenter:*)

Statskonsulent *J. Jensen*, København.
 — *P. A. Mørkeberg*, Hellerup.
 — *A. Appel*, Aarhus.
 — Ritmester *J. C. A. Schwarz-Nielsen*, København.
 — *Fr. Hansen*, Askov, Vejen.
 — *K. Hansen*, Lyngby.
 — *W. Riedel*, Aarhus.
 — *N. Hørlyck*, Aarhus.
 — *N. Pedersen*, Struer.
 — *A. P. Hansen*, København.
 — *Th. Brask*, Fredericia.

Ligeledes deltog følgende Forsøgsledere
 og Assisterter:

Forsøgsleder *A. J. Hansen*, Tylstrup.
 — *N. A. Hansen*, Aarslev.
 — *L. Helweg*, København.
 — *E. Lindhard*, Tystofte.
 — *N. J. Nielsen*, Studsgaard.

*) Statskonsulent *C. V. Birk* var ved Sygdom forhindret i at deltage i Mødet.

- Assistenti Svineavl, Dyr læge *N. Nissen-Petersen*, Aakirkeby*).
- *P. Gommesen*, Grøndalslund, Randers.
- *K. N. Kristensen*, Korsagergaard, Brørup.

Endvidere følgende Foreningskonsulenter:

- Sekretær, Landbrugskandidat *S. P. Petersen*, Aarhus, og Landbrugskandidat *L. Frederiksen*, Aarhus, samt Landbrugskandidat *M. K. Kristensen*, Skanderborg, Konsulenter for Foreningen af jyske Landboforeninger (Aarhus).
- Dyr læge *M. E. Aug. Kjær*, Aarhus, Konsulent for Samvirkende jyske Hesteavlsforeninger (Aarhus).
- Landbrugskandidat *H. B. Koch*, Odense,
- Landbrugskandidat *J. Otto Pedersen*, Allerup, Højby, F., og Landbrugskandidat *Aage Madsen-Mygdal*, Odense, Konsulenter for De samvirkende Landboforeninger i Fyns Stift (Odense).
- Landbrugskandidat *O. H. Larsen*, Roskilde, Konsulent for De samvirkende Landboforeninger i Sjællands Stift (Stormgade 8, København K.).
- Landbrugskandidat *G. Fog-Petersen*, Roskilde, Konsulent for De samvirkende sjællandske Husmandsforeninger (Roskilde).
- Landbrugskandidaterne *C. Lindholm*, Nakskov, og *Chr. P. Skov*, Nykøbing F., samt Landbrugskandidat *H. A. B. Vestergaard*, Abed, Konsulenter for De samvirkende lolland-falsterske Landboforeninger (Nakskov). Førstnævnte tillige for Maribo Amts økonomiske Selskab (Gammelgaard, Sølleded).
- Dyr læge *J. Hegelund*, Bakkebo, Brørup, Konsulent for De samv. jyske Mejeriforeninger (Løvel, Viborg).
- Landbrugskandidat *F. M. Skov*, Lunden, Svendborg, Konsulent i Kontrolfyring for De samvirkende danske Mejeriforeninger (Løvel, Viborg).

* Tiltraadt fra 1. Oktober 1910 som Svineavlsassistent for Bornholm.

- Hr. *O. Wennevold*, Odense, Konsulent i Ostetilvirkning for Dansk Mejeristforening (Skovvang, Hjallesø).
- Landbrugslærer *N. C. Løje*, Tune, Taastrup, Konsulent for De samvirkende sjællandske Kontrolforeninger (Stormgade 8, København).
- Landbrugskandidaterne *J. P. Fisker* og *H. Kryger-Larsen*, Taastrup, Konsulenter for Københavns Amts, Gl. Roskilde Amts og Ramsø-Tune Herreders Landboforeninger (henholdsvis Kollekolle, Værløse, Nymølle, Hedehusene, og Solrød, Haudrup).
- Fhv. Proprietær *W. Saxtorph*, Hillerød, Husdyrbrugskonsulent for Frederiksborg Amts Landboforening (Højetoftegaard, Uggeløse, Lyngø).
- Landbrugskandidat *A. P. Jacobsen*, Hillerød, Planteavlskonsulent for Frederiksborg Amts Planteavlsforening (Nyrupgaard pr. Kvistgaard).
- Landbrugskandidat *M. Jensen*, Jyderup, Konsulent for Holbæk Amts økonomiske Selskab (Birkendegaard, Værslev).
- Landbrugskandidat *K. M. Jensen*, Holbæk, Konsulent for Holbæk Amts Landboforening (Kundby, Svinninge) og Ods Herreds Landbrugsforening (Nakke, Nykøbing S.).
- Landbrugskandidat *Fr. Olsen*, Birkemosegaard, Gørlev, Konsulent i Planteavl for Kallundborg Omegns og Løve Herreds Landboforening.
- Landbrugskandidaterne *P. A. Andersen*, Tengslemark, Nykøbing S., og *Chr. Danielsen*, Nakke, Nykøbing S., Konsulenter i Planteavl for Holbæk Amts Landboforening (Kundby, Svinninge) og Odsherred Landbrugsforening (Nakke, Nykøbing S.).
- Fhv. Forpagter *J. Arnesen*, Slagelse, Konsulent for Sorø Amts landøkonomiske Selskab (Slagelse).
- Landbrugskandidat *S. Poulsen*, Ringsted, Konsulent for Ringstedegnens Landboforening (Slangerupgaard, Ringsted).
- Statstyreskuekommissær *J. M. Friis*, Lille Næstved, Næst-

- ved, Konsulent for De forenede Landboforeninger i Præstø Amt og Præstø Amts Kvægavlsforening (Bregentved, Haslev).
- Hr. *Gejl Hansen*, Gjevnø, Storehedinge, Konsulent i Planteavl for Landbrugsforeningen for Stevns, Fakse m. fl. Herreder (Vibede, Fakse) og for Stevns Herred og Omegns Landboforening (Bredeløkke, Storehedinge).
- Landbrugskandidat *V. Thorsen*, Bakkebølle, Nyraad, Planteavlskonsulent for Landboforeningen for mindre Landbrugere i Præstø Amt (Lilbygaard, Mern).
- Landbrugskandidat *Jens A. Kofoed*, Frederiksberg, Planteavlskonsulent for Tureby, Køge og Omegns Landboforening (Vindsebækgaard, Vallø).
- Landbrugskandidat *N. Jacobsen*, Stege, Konsulent for Møens Landboforening (Hjertebjerg, Stege).
- Gaardejer *C. Hjorth*, Gadeby, Rønne,
- Havebrugskandidat *O. Elberg*, Frydenlund, Rønne, og Løjtnant *H. Holm*, Rønne, Konsulenter for Bornholms landøkonomiske Forening (St. Hallegaard, Aakirkeby).
- Landbrugskandidat *V. Petersen*, Landbogaard, Nysted, Konsulent for Østlollands Landboforening (Killerup, Saksøbing).
- Landbrugskandidat *M. Trentemøller*, Nakskov, Konsulent for Vestlollands Landboforening (Holmegaard, Nakskov).
- Landbrugskandidat *A. C. Duborg*, Rudkøbing, Konsulent for Langelands landøkonomiske Forening (Tjørnebjerggaard, Rudkøbing).
- Fhv. Proprietær *M. Helm*, Svendborg, Konsulent for Landboforeningen for Svendborg og Omegn (Lykkensprøve, Skaarup).
- Gaardejer *P. Henneberg*, Dollerupgaard, Lunderskov, Konsulent for Vejle Vesteregns Landboforening (Tofthøj, Gadbjerg).
- Landbrugskandidat *S. Sørensen*, Horsens, Konsulent for Horsens Landbrugsforening (Egebjerg, Horsens).
- Landbrugskandidat *P. P. Hedegaard*, Brædstrup, Konsu-

- lent for Thyrsting-Vrads Herreders Landboforening (Haarup, Brædstrup).
- Gaardejer *A. Bisgaard*, Stensbæk, Aalestrup, Konsulent i Planteavl, og
- Gaardejer *N. J. Vester*, Laastrup, Skals, Konsulent i Husdyrbrug for Landboforeningen »Vesthimmerland« (Lille Restrup, Aalestrup).
- Landbrugskandidat *F. A. Skaaning*, Skanderborg, Konsulent for Skanderborg Landboforening (Leegaardslyst, Skanderborg).
- Landbrugskandidat *K. Raunkjær*, Tranbjerg, Konsulent for Samsø Landboforening (Madebjergg., Tranbjerg).
- Landbrugskandidat *Kierulf Petersen*, Randers, Konsulent for Randers Amts Husholdningsselskab (Julianeholm, Allingaabro).
- Hr. *N. E. Nyborg*, Tørring, Planteavlskonsulent for Tørring og Omegns Landboforening (Egholmgaard, Tørring).
- Landbrugskandidat *Kr. Andersen*, Kolind, Planteavlskonsulent for Djurslands samvirkende Landboforeninger (Lykkesholm, Trustrup).
- Landbrugskandidat *Vesterby*, Asmildkloster, Viborg,
- Landbrugskandidat *M. Nielsen*, »Annexet«, Viborg, og
- Dyrlæge *O. P. Pyndt*, Viborg, Konsulenter for Viborg Amts landøkonomiske Forening (Hald, Bækkelund).
- Gaardejer *Jens Mølgaard*, Pederstrup, Kellerup, Konsulent for Kellerup og Omegns Landboforening (Duelund, Kellerup).
- Landbrugskandidat *I. Bruun*, Skive, Konsulent for Salting Landboforening (Eskær, Jebjerg).
- Gaardejer *Stephan V. Christensen*, Borbjerg, Holstebro, Planteavlskonsulent for Hjerm-Ginding Herreders Landboforening (Qvistrup, Struer).
- Husmand *P. Stenbæk*, Lødderup, Nykøbing M., Konsulent for Morsø Landboforening (Galtrup, Nykøbing M.).
- Landbrugskandidat *N. P. Christensen*, Grønland, Thisted,

Planteavlskonsulent for Landboforeningen »Nordthy«
(Rolighed, Thisted).

Husejer *N. Pedersen*, Hedelund, Skern, Konsulent for Bølling-Nørre Herreders Landboforening (Løvstrupgaard, Lem).

Fhv. Gaardejer *A. Jensen*, Skanderborg, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i gl. Skanderborg og den Horsens nærmest liggende Del af Vejle Amt (Haarby, Skanderborg).

Hr. *D. Westergaard*, Hørup, Jellinge, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeninger i Vejle Amts nordre Kreds (Thyrsbæk, Vejle).

Landbrugskandidat *C. Henriksen*, Dalbyover, Planteavlskonsulent for Mariager og Omegns Landboforening (Assens, Mariager).

Landbrugskandidat *K. V. Kristoffersen*, Grejsdalens Landbrugsskole, Vejle, Konsulent i Husdyrbrug og Planteavl for Vejle Amts Landboforening (Vejle).

Landbrugskandidat *H. Holm*, Toustrup, Konsulent i Planteavl for Silkeborg og Omegns m. fl. Landboforeninger (Toustrup).

Hr. *M. Olsen*, Dalsgaard, Taulov, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeningerne for Egnen mellem Fredericia, Kolding og Vejle (Haurballegaard, Taulov).

Landbrugskandidat *K. J. Bak*, Starupgaard, Malling, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeninger i Aarhus Amt (Malling).

Landbrugskandidat *C. P. Lauridsen*, Hedeskovgaard, Lystrup, Planteavlskonsulent for Aarhus Amts landøkonomiske Selskab (Aarhus).

Gaardejer *N. Pedersen*, Katrinesminde, Spentrup, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeninger i Randers-Kredsen (Faarup).

Landbrugskandidat *H. Caludan*, Hjørring, Planteavlskonsulent for Hjørring Amts Landboforening (Ø. Brøn-

derslev, Brønderslev) og Landboforeningen »Vendsysel« (Gaardbogaard, Aalbæk).

Hr. *A. Nielsen Kroer*, Hørby, Hobro, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeninger i Aalborg Amt (Rørbækgaard, Rørbæk).

Gaardejer *K. M. Christensen*, Klastrup, Hjørring, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeninger i Hjørring Amt (Glimsholt, Sindal).

Gaardejer *Ole Thøgersen*, Hurup, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavlsforeninger i Thisted Amt (Ørndrup, Nykøbing J.).

Hr. *Niels M. Sørensen*, Hee, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavls-, Svineavls- og Kontrolforeninger i Ringkøbing Amt (Aabjerggaard, Bækmarksbro).

Landbrugskandidat *M. Gisselbæk*, Ringkøbing, Planteavlskonsulent for Ulfborg-Hind Herreders Landboforening (Gl. Bjerg, Lem).

Landbrugskandidat *L. P. Jacobsen*, Varde, Konsulent i Planteavl, og

Landbrugskandidat *N. Esbjerg*, Esbjerg, Konsulent i Havebrug for Ribe Amts vestre Landboforeninger (Vees, Oksbøl).

Hr. *Chr. Nyegaard*, Askov, Vejen, Konsulent for Fællesledelsen af Kvægavls- og Kontrolforeninger i Kolding-Kredsen (Askov, Vejen).

Landbrugskandidat *Jes Nielsen*, Kolding, Konsulent i Planteavl for Kolding Herreds Landbrugsforening (Vissingsminde, Lunderskov).

Hr. *W. A. Kock*, Vesterbrogade 89, København, V, Konsulent for Foreningen for landøkonomisk Fjerkræavl (Holsteinsgade 30, København Ø.).

Hr. *L. N. Larsen*, Gjelsted, og

Bogtrykker *S. Calberg*, København, Konsulenter for Foreningen til Fjerkræavlens Fremme i Danmark (Skindergade 22, København K.).

Lærer *N. M. R. Stenbæk*, Lindemarksdal, Tommerup, Konsulent for Foreningen for Danmarks Fjerkræavl (Assens).

Endelig deltog i Mødet:

Sekretær i Landhusholdningsselskabet, Cand. polit *H. Hertel.*

Kasserer i Landhusholdningsselskabet, Landbrugskandidat *H. C. Larsen.*

Fuldmægtig i Landhusholdningsselskabet, Justitsraad *H. Wulff,*

samt som Stenograf Ingeniør *Felding.*

Den for Mødet vedtagne Dagsorden var saalydende:

1. Meddelelser fra Præsidiets.
 2. Meddelelser om de paa Sektionsmøderne førte Forhandlinger.
 3. Landbrugets økonomiske Stilling. Indleder Hr. Forpagter *Chr. Sonne.*
 4. Udvidede Kontrolforeninger. Indleder Hr. Konsulent *A. C. Duborg.*
 5. Eventuelt: Sager udenfor Dagsordenen.
-

1. Meddelelser fra Præsidiets.

Hofjægermester *F. Friis*: Paa Præsidiets Vegne skal jeg have den Ære at aabne det 22. almindelige Konsulentmøde og byde d'Hrr. Konsulenter, vore Gæster og d'Hrr. Repræsentanter fra Ministeriet, Departementschef *Wulff* og Ekspeditionssekretær *Valløe*, Velkommen. Hs. Excellence Ministeren er ved Statsraadsmøde forhindret i at være til Stede, han vilde ellers gerne have været her.

Indenfor Statskonsulenternes Kreds har der ikke fundet nogen Afgang eller Tilgang Sted. Indenfor Foreningskonsulenterne har der derimod som sædvanligt fundet nogen Afgang og større Tilgang Sted, saaledes at disses Antal i dette Øjeblik er 80.

I denne Forsamling vil der være Anledning til at mindes en Mand, der i 20 Aar med stor Dygtighed og Interesse som Foreningskonsulent har virket paa Sjælland, nemlig Dyrlæge *Richard Jensen*, der døde den 2. August. *Richard Jensen* ansattes som Foreningskonsulent for Husdyrbrug i Holbæk Amt i 1887, og han virkede her indtil 1. April 1908; faa eller ingen har vel haft den Indflydelse som han paa Husdyravlens, specielt Trækhestavlens Udvikling i Holbæk Amt. Han tog alvorligt og interesseret Del i Forhandlingerne her, og det var ham, der i 1893 ved et Foredrag, som han holdt her, stillede Forslag om, at man indførte to Dages Konsulentmøder, saaledes at den første Dags Møde blev

Konsulenternes. Altsaa det var i Virkeligheden ham, der gav Stødet til den Ordning, som senere er blevet indført. Vi vil mindes ham! — (Alle rejste sig.)

Jeg skal dernæst gøre opmærksom paa, at vi nu efter de sædvanlige Regler skulde have opraabt Navnene paa de mødepligtige Konsulenter; men da der haves fuld Kontrol over, hvem der er mødt ved Udbetalingen af Rejsepengene, mener jeg, at vi kan springe den Ting over. Saa skal jeg gøre opmærksom paa, at Rejsepengene som sædvanligt vil blive uddelte i Frokostpavsen fra det sædvanlige Sted.

Endelig skal jeg tillade mig at gøre opmærksom paa, at jeg tror, der er Anledning til at sige, at der ikke her fra maa refereres de Forhandlinger, som finder Sted. Der vil blive meddelt til Ritzaus Bureau endnu i Dag et Resumé af Forhandlingerne, som altsaa kommer alle tilgode.

Man gik derefter over til

2. Meddelelser om de paa Sektionsmøderne førte Forhandlinger.

A. Husdyrbrugssektionen.

Ritmester *Schwarz-Nielsen*: Ved det Sektionsmøde, der afholdtes under min Ledelse, var som Emne valgt:

»Betragtninger over den bestaaende Husdyrlov og Husdyrlovforslaget af 1909—10«,

og det omhandlede Kvægavlen, Hesteavlen og Svineavlen.

Indlederne var d'Hrr. Statskonsulenter *Appel, Jensen* og *Mørkeberg*. Initiativet til dette Emne er udgaaet fra mig, idet jeg mente, at Tidspunktet netop nu maatte være kommet, da det kunde være heldigt at høre de Stemninger, der herskede blandt Konsulenterne om dette Emne. Jeg henvendte mig desangaaende til d'Hrr. Stats-

konsulenter, som alle velvilligt paatog sig i deres særlige Branche at indlede denne Sag, hvorfor jeg bringer dem min Tak.

Det første Emne vedrørte altsaa Kvægavlen og indledes af Hr. Statskonsulent *Appel*. Foredragene giver jeg her efter de forkortede Referater, der er givet af de respektive Herrer. Statskonsulent Appels Referat lyder som følger:

»Husdyrloven af 23. Maj 1902 er gaaet ud fra den sunde og rigtige Opfattelse, at Husdyrbruget her i Landet spiller en overordentlig stor Rolle som et uundværligt Led i hele Landhusholdningen, idet vore Husdyr, fornemlig Kvæget, er Hovedaftagerne af den stedse stigende Planteproduktion, der i meget væsentlig Grad ikke foreligger som en Handelsvare, men som et Raa-produkt, der først gennem en Forædling ved vore Husdyr bringes i salgbar Form. Derfor hjemler Loven Tilskud til Foranstaltninger, der bidrager sit til Fremme af en Avl og Brug af vore Husdyr, der gør denne Forædling saa fordelagtig som mulig. Og under denne Synsvinkel bør Sagen fremdeles ses. Har Husdyravlen i væsentlig Grad fremmet en fordelagtig Omsætning, da bør Staten selv under økonomisk vanskelige Forhold betænke sig to Gange paa at »spare«; det turde blive paa urette Sted.

Loven har virket særdeles godt. Den har svaret til Forventningerne. Den fraveg det i tidligere Love bestemte Princip om at fastsætte bestemte Summer som Maksimum for Statens Tilskud. Tilskud til Landboforeningernes Dyrskuer vil nu afhænge af, hvad disse selv yder, og for Avlsforeningernes Vedkommende blev Tilskudet til det vedkommende Avlsdyr fikseret. Dette var en Grundforbedring. Landboforeningerne kunde nu faa lige saa meget som de selv ydede; her er Garanti for en forsvarlig Anvendelse af Pengene. Principet synes sundt. Tilskudet til Præmiering af Tyre paa Statsskuerne

blev forøget til 75,000 Kr., hvad der var god Grund til, (større Tilslutning, bedre Kvalitet) og Hovedvægten skulde nu lægges paa Afkomspræmieringen (§ 9).

Af ulige større Betydning er Fikseringen af Tilskudet til Kvægavlsforeningstyrene, stort 150 Kr. (med Klassifikation 130—170 Kr.). Det virkede stærkt. Det konsoliderede Arbejdet og bevirkede baade en kvantitativ og en kvalitativ Vækst i Kvægavlsforeningerne. Og Kontrolforeningerne kom med paa Loven nu. De var tidligere støttede med fra 10,000 Kr. i 1898—99 til 40,000 i 1900—01. Lovens § 1 C, Punkt 9, hjemlede dem indtil 250 Kr., dog ikke udover ialt 120,000 Kr. Og Virkningen deraf var meget kendelig paa Udbredelsen og Nyttetvirkningen, om end der burde være gjort større Brug af Bestemmelsen om Dispensation fra de 200 Køer, der tilsigtede et intimere Samarbejde mellem Kvægavls- og Kontrolforeningerne og en Udvidelse af Kontrollen til andre Grene af Bedriften end selve Kvægholdet.

Endelig var der paa § 15, jfr. § 1, Punkt 7, indtil 20,000 Kr. til Kvægavlsforeninger, der har særlige Betingelser for Udvikling af gode Kvægstammer, sigtende til at fremme Produktionen af gode Avlsdyr, særlig Tyre, til Brug i den almindelige Avl og til dennes Højnelse. Noget er opnaaet i saa Henseende, men næppe nok det tilsigtede.

Med disse Tilskud som Forudsætning for Arbejdets Virkeliggørelse gik Sagen nu ganske godt; der kunde nu tænkes realiseret en fremtidig nok saa rationel Arbejdsmaade med større Enhed i Arbejdet, hvortil der trænges, men som ogsaa vilde kræve yderligere Anspændelse, hvortil den ydede Støtte haardt kunde tiltrænges.

Nu staar vi overfor en ny Situation. Der skal spares! Og vi viser os imødekommende, vi er de første. Det lyder jo godt. Ministeriet nedsætter et Udvalg i December 1909 til at fremkomme med Forslag om Nedsættelse — Reduktion — af Beløbene paa Husdyrløvene.

Dette sker, og i Henhold hertil forelægges Rigsdagen et Lovforslag, hvilket blev undergivet en 1. Behandling i Folketinget 1910.

Jeg skal først berøre Forholdet overfor Tilskudet til Landboforeningernes Dyrskuer, der i udstrakt Grad berører Kvægavlen.

Her foreslaas, at Staten nedsætter sit Tilskud til kun Halvdelen af, hvad Foreningerne selv yder, mod tidligere et lige saa stort Beløb, d. v. s. $\frac{1}{3}$ mod $\frac{1}{2}$. Dette vil føleligt ramme Landboforeningernes Dyrskuevirksomhed, ikke mindst i de smaa Landboforeninger, og i Jylland ser vi endnu en betydningsfuld Virksomhed for de mindre og smaa Landboforeninger i Dyrskuevirksomheden; her kaldes ad nye Arbejdere, som vi ikke faar ad anden Vej, og her er fremdeles et Undervisningssted til Fremskridt og Initiativ. De 20 pCt. yderligere Tilskud, naar flere Foreninger samvirker, kommer ikke de daarligst stillede Egne til Gode. Desuden er det meget uheldigt ikke at stille Landboforeningerne frit med Hensyn til Anvendelsen af deres Midler til Fremme af Landbruget; dette finder ikke Sted, naar Staten til Dyrskuer kun giver $\frac{1}{3}$, men til Planteavlsløjemed Halvdelen. Vi var nu naaet til Ligestilling; skal denne nu forrykkes, vil det afstedkomme megen Misnøje og Utilfredshed. Nej, disse to Virksomheder bør stilles lige i denne Forbindelse.

Beløbet til Statsdyrskuer for Tyre foreslaas nedsat med 25,000 Kr., altsaa til 50,000 fra 75,000 Kr., og kun Pengepræmier til Tyre, der har stillet Afkom, de øvrige Mødepenge indtil 40 Kr. Her kan det maaske forsvares at spare. I visse Distrikter er Beløbet dog allerede saa lille, at der næppe bliver noget at spare. Afkomsbedømmelsen er det derimod vel værd at lægge megen Vægt paa, men Grundlaget for den bør være bredere. Hensynet til Ophavets Ydelse og Afstamning er ikke altid sket Fyldest ved Præmieringen.

Til Kvægavlsforeningerne foreslaas Tilskudet nedsat fra 150 Kr. til 100 Kr., og Tyren maa hvert Aar opnaa Mødepenge og Pengepræmier («værdig» ikke tilstrækkeligt). Dette er en meget følelig Nedgang, der vil svække hele Arbejdet i en Grad, som dette ikke er tjent med. Det vil influere paa Priserne og derigennem svække Opdrætternes Energi. Opmuntringen er ringe nok i Forvejen. Den Spore, der er til at anstrænge sig, taaler ikke at forringes yderligere. Og endelig vil denne Nedsættelse betyde en Svækkelse, en følelig Svækkelse af Fællesledelsen, i Stedet for at denne skulde styrkes. Det vil herefter blive meget vanskeligt at faa et større og mere indgaaende Arbejde udført ved dygtige Kræfter og i Forening med Kontrolforeningerne, fordi de enkelte Foreningers Ydeevne til den fælles Krigskasse svækkes. Det vil svække Foreningerne i Jylland meget. Om Øerne kan taale Aareladningen, véd jeg ikke.

Nej, vi bør ikke have nogen Reduktion af Beløbet; men en hel anden Sag er det, om vi ikke kunde bruge Pengene bedre paa en noget anden Maade. Og dette er meget muligt. Maaske strengere Krav for at komme i Betragtning, en større Anvendelse af Kvalitetsmetoden. En Revision i den nævnte Retning er det betimeligt at pege paa, uden at jeg skal fremsætte bestemte Forslag her.

Kravet om de 15 Medlemmer forekommer mig ganske forfejlet. Nyttens afhænger ingeniunde af Antallet af Medlemmer; den kan ofte staa i omvendt Forhold til Medlemstallet.

Summen til Kontrolforeningerne foreslaas nedsat fra 120,000 til 80,000 Kr. Ogsaa denne Nedsættelse vil, hvis den vedtages, vise sig skæbnesvanger. Med Undtagelse af en enkelt Røst er Stemningen gennemgaaende for at bevare de 120,000 Kr.; enkelte taler endog for at forhøje Beløbet: »Kontrolforeningerne maa ikke miste noget, de er saa fortrinlige.« Det mener jeg ogsaa, men

jeg mener tillige, at Kvægavlsforeningerne bør jævnstilles med disse i Betydning, at disse to Slags Foreninger med andre Ord er lige uundværlige til Fremme af en rationel økonomisk Kvægavl og et økonomisk Kvægbrug. De maa gensidig bygge paa hinandens Arbejde. Rationelle Afkomsundersøgelser — som vi jo skal ind paa — kan jo med Hensyn til Ydelsen — Fedtprocenten — kun foretages paa Grundlag af Kontrolforeningernes Arbejde.

Rent bortset fra den vigtige Side af Kontrolforeningsvirksomheden, der vinder ved Regnskabsførelsen, alene med Henblik paa Kontrolforeningernes Startningsprogram: Dannelsen af Kvægstammer med fed Mælk, bør der intet fradrages Kontrolforeningerne.

Der ræsonneres, at naar disse Foranstaltninger har virket saa godt, som der siges, saa maa de kunne vedligeholdes uden eller dog med et stærkt reduceret Tilskud. Dette er rigtigt under den Forudsætning, at Menneskene er saa gode, som de burde være. Men dette er jo ikke Tilfældet. Vi trænger til en ydre Anledning, et Puf til at tage fat og en Støtte til Fortsættelsen. Som et godt Udgangspunkt for Arbejdets Iværksættelse og Videreførelse virker Statstilskudet som et samlende Moment.

Derfor har vi for disse Foreningers Vedkommende intet at undvære. Vi maa beholde det nuværende i det mindste. Det vil vise sig nyttigt og derfor forsvarligt. Men der kan være Grund til Omlægning, til muligt øgede Krav for at komme i Betragtning, f. Eks. i Malkekvægavlen større Garanti for Avlsværdien af de vedkommende Tyre, at der skal være en vis Del af Kvægavlsforeningernes Medlemmer, der tillige er Medlemmer af Kontrolforeningerne, for at kunne opnaa højere Tilskud, at Kvægavlsforeninger og Kontrolforeninger skal være med i den vedkommende Fællesledelse og kun kan faa Statstilskud med den provinsielle Fællesforenings Anbefaling. Der maa arbejdes hen til, at der gennem Fællesledelsernes Kvægavlsforeninger aarlig indsamles Oplysninger

om Ydelsen af det Afkom efter Foreningstyren, som er kontrolleret, og der maa kunne gives Støtte til disse Oplysningers Offentliggørelse.

Betydningen af de nuværende Kaaringer, der jo skal afholdes i Henhold til Loven, er meget omtvistet. Jeg er af den Formening, at Konsulentens Tid var langt bedre anvendt til Afkomsundersøgelser og til Familiestambogsføring.«

Til denne Indledning knyttedes følgende Diskussion:

Konsulent *Bak*, Malling, viste sig i et og alt enig med Statskonsulenten og takkede ham for hans Foredrag. Han lagde Eftertryk paa, at de mindre Landboforeninger fremtidig burde kunne afholde deres Skuer, og de dertil knyttede Bevillinger maatte ikke indskrænkes. Ogsaa de nu lovhjemlede Tilskud til Kontrolforeninger og Kvægavlsforeninger ansaa han for nødvendige, og begrundede dette yderligere. Han bemærkede til Slutning, at det var heldigt, om Ansøgningskemaerne for Kvægavlsforeningerne simplificeredes, saa at de var lettere at udfylde.

Konsulent *Koch*, Odense, ankede over, at Grundprincippet i Husdyrloven ikke var rigtigt. Præmieringen og Tilskudene bevirker, at Præmierne paa Avlsdyrene gaar i Vejret, og denne Prisstigning maa betaales af det Publikum, der har mindre gode Dyr. Beløbet fra Staten til de lokale Landboforeningers Dyrskuer var i Finansaaret 1908—09: 116,810 Kr., og dog var der mange, der tvivlede om Nytten af de smaa Skuer. Ved Ændringer i Forholdene mente han, at saadanne smaa Skuer kunde holdes uden Statstilskud og have deres Betydning ved, at Handyrene dér fik deres første Sigtning, og de bedste derfra gik til Fællesskuerne. I Fællesskuer var der jo Mening, da de samtidig er Salgsskuer. Statsskuerne i deres nuværende Form, særlig for Kvæggets Vedkommende, ansaa han for mangelfulde

og alt for kostbare Institutioner, hvad han oplyste i sine Enkeltheder og med Angivelse af Bekostningerne. Heller ikke med Kommissionernes Afkomsbedømmelse var han tilfreds. Der fremstilledes for faa Dyr, Mødrene var ikke med, og der toges intet Hensyn til Tyrenes Indflydelse paa Afkommets Ydelse. Ukontrollerede Tyre saa man blive anerkendte. Deraf kunde resultere, at Kontrol- og Kvægavlsforeninger kom til at modarbejde hverandre, og begge fik Tilskud. Valget af Avlsdyr bør ske paa et mere rationelt Grundlag, ellers udebliver Fremskridtet.

Taleren ansaa det for heldigst, om Arbejdet administreredes af de respektive Fællesforeninger paa den Maade, disse mener, at Sagen gavnes bedst. Ogsaa fandt han det urigtigt, at Medlemmerne af Kommissionen valgtes af Aamtsraadene. Tilskudet til Hesteavls- og Kvægavlsforeningerne var Skyld i de unaturlig høje Avlsdyrpriser, der jo i og for sig ikke gavnede Avlen, men fremmede »Spekulationen«; han troede derfor, det maatte kunne undværes. Dog var en naturlig Overgang fra de bestaaende Forhold nødvendig. Kontrolforeningerne vil med den Udvikling, der ligger bag, ikke kunne opretholdes uden Tilskud, men det kunde jo afvikles lempeligt. Han anbefalede særligt at støtte Røgnskabsføring, Stambogsføring og Familiestambogsføring samt rationelle Afkomsundersøgelser.

Sekretær *S. P. Petersen* (samv. jyske Landboforeninger) udtalte, at saafremt Lovens § 1, Punkt 15 — Foranstaltninger til Fremme af Husdyravl og Husdyrbrug — skal bibeholdes, da bør den udvides. Et Udvalg med det for Øje, hvoriblandt Statskonsulenterne, burde nedsættes. Han ønskede, at Landboforeningerne maatte faa saa frie Rammer at arbejde under, som muligt.

Konsulent *Fischer* ønskede, at Statstilskudet til Landboforeningerne til Kvægavlen blev givet under samme

Form som til Planteavlen, saaledes at det stod i Forhold til, hvad Landboforeningerne selv yder, og at Foreningerne faar frie Hænder til selv at tage Bestemmelse om Anvendelsen, hvorved enkelte Foreninger mulig vilde anvende det paagældende Beløb paa anden Maade end netop til Dyrskuer. Landbrugsministeriet kontrollerer Anvendelsen paa samme Maade som Anvendelsen af Statstilskudet til Planteavlen.

Dernæst udtalte han som Ønske, at det blev en Betingelse for Statstilskud til Tyreholdsforeninger, at disse faar Optegnelser, der kan tjene som Grundlag for Belysning af de enkelte Dyrs Avlsværdi og derigennem tjene til at danne et sikrere Grundlag for det fremtidige Arbejde i Avlen.

Statskonsulent *Appel* skulde ikke komme ind paa Forholdene vedrørende Statsdyrskuekommissionen o. s. v., som en enkelt Taler var inde paa. Til Konsulent Fisker vilde han sige, at han meget godt kunde være med til at give Landboforeningerne frie Hænder overfor Anvendelsen af Tilskudet til Kvægavlen. Overfor Konsulent Koch vilde han hævde, at han ikke forstod dennes Udtalelser overfor Bedømmelse og Præmiering af det bedste; var dette galt, var hele den Vej, Opmuntringsvejen, som vi havde vandret ad nu i mange Aar, forkastelig. Det kunde vel ikke være Meningen at præmiere det daarlige. I Jylland trængtes der til at give Opdrætterne til Opmuntring for Arbejdet gode Priser for Tyrene; det kunde man ikke kalde Spekulation.

Jeg kommer nu til Hesteavlen, hvorom Statskonsulent *Jensen* skriver som følger:

»Det er udenfor al Tvivl, at Idealet vilde være, at Husdyravlen kunde staa paa egne Ben uden Beskyttelse, eller denne kun ydedes saa længe, det var nødvendigt for at sætte noget nyt i Gang, og det er muligvis denne Betragtning, der har medvirket til Nedsættelsen af Kom-

missionen til Besparelser paa Husdyrloven. Som Resultat af dens Arbejde foreligger der ikke alene Forslag til en for Hestenes Vedkommende ret betydelig Reduktion af Statstilskudene, men ogsaa til Revision paa flere vigtige Punkter af den bestaaende Husdyrlov, navnlig en Ændring i Reglerne for Statstilskudet til Hesteavlforeningerne foruden en Reduktion af samme, samt en Ophævelse af Individspremieringen ved Statshingsteskuerne.

Den lige siden Husdyrloven af 1887 fulgte Regel for Tildelingen af Statstilskudet har stedse været den samme: Halvdelen af den for Foreningshingsten betalte og godkendte Købesum, dog ikke over 4000 Kr., der efter de 3 Love af 1887, 1893 og 1902 har været ydet i Løbet af henholdsvis 10, 8 og 5 Aar, og efter sidste Lov paa den Betingelse, at Hingsten, der først havde opnaaet Pengepræmie ved et Statsskue, var avledygtig og »fejlfri«.

Den rivende Udvikling af Hesteavlforeningerne og den levende Interesse, de har vakt, er det bedste Bevis for, at Statstilskudet har gjort Gavn, og i saa Henseende tør det sikkert udtales, at indenfor Husdyravlen er der næppe nogen Foranstaltning, der har haft hurtigere og bedre Virkning. Af den Grund synes det i høj Grad betænkeligt at forkaste god gammel Praksis for at forsøge noget nyt. Noget helt andet vilde det være, om man mente, at Sagen stod saa godt, at den kunde undvære noget af det hidtidige Tilskud og Reglerne for dette skærpes, indtil en Gang senere al Beskyttelse viste sig overflødig. Et aarligt Tilskud paa 200 Kr. til hver Hingst, der opfylder visse Betingelser, ligegyldigt om den er udmærket god eller temmelig tarvelig, er et saa tvivlsomt Gode, at adskillige af de Hesteavlforeninger, der har de bedste Hingste, sikkert vil betakke sig derfor.

Den anden Hovedændring, Ophævelse af Individspremieringen, er et saa radikalt Skridt, at det utvivlsomt vil møde energisk Modstand i mange Opdrætter-

kredse. Hingsteskuer efter det hidtil fulgte Princip gaar langt over 100 Aar tilbage i Tiden og er en saa anerkendt Foranstaltning, at det alene af den Grund vilde være en betænkelig Sag at ophæve dem; men Publikum kræver ogsaa Dyrene klassificerede, og vil Dommeren ikke gøre det, skal det nok selv gøre det. Det, der skal erstatte Individspræmieringen, bliver Afkomspræmiering, der i sin nuværende Skikkelse kun er 8 Aar gammel. Teoretisk set er den ideel, da Avlsdyrs Opgave jo er at levere det bedst mulige Afkom; men praktisk set klæber der saa mange Mangler derved, at den næppe i Paa-lidelighed staar over Individbedømmelsen. Dertil kommer som en væsentlig Anke derimod, at den foregaar paa forskellige Pladser, saa Publikum slet ikke kan dømme med eller blive belært ved Sammenligning. Som Sagerne staar, tror jeg derfor, det er rigtigt ikke at forlade det hidtil fulgte Princip, men nøjes med at indskrænke Præmiesummerne, hvis det er fornødent.«

Det var kun en kort Diskussion, der knyttedes dertil. Den indledes af Konsulent *Holm*, der i meget kunde slutte sig til Statskonsulenten. Han var imidlertid i Modsætning til denne mindre gunstigt stemt for Individspræmieringen, hvorimod han tillagde Afkomspræmieringen den største Betydning. Hvem er i Stand til at se paa en Hingst, hvad Betydning den faar som Beskeler? Først ved Afkomsbedømmelsen bør Hingsten klassificeres. Men deraf følger, at det ikke er betimeligt at klassificere Hingsten i dens yngre Aar. En Bedømmelse af, at dens Eksteriør og Bevægelse giver den Berettigelse som Beskeler, er tilstrækkelig. Publikum vil da nok vide at gøre Skel mellem de gode kendte Hingste, hvortil forøvrigt Beskrivelsen af dem er vejledende. Det er af Betydning, at Afkomsbedømmelsen bygges paa tilstrækkeligt Materiale, men da maa til Gengæld Afkomspræmierne holdes oppe paa en passende Størrelse; thi der forlanges stort Arbejde og megen Bekostning for at foretage Ud-

valget. Mødrene bør absolut fremstilles ved Afkomskuet. Afkomspræmierne maa altsaa være høje. Individspæmierne bør kun gives i Alderen fra 4 til 6 Aar. Det er absolut urigtigt at lade Hingste endog i 8 Aars Alderen konkurrere til Individspæmie. I den Alder bør den have kunnet stille Afkom.

Statstilskudet til Hesteavlforeningerne har Betydning for Foreningerne og for Avlen i sin Helhed. Lad dem saa kun nøjes med det til 200 Kr. fastsatte Beløb. Det er dog tilstrækkelig stort til at afholde en Del Udgifter med, f. Eks. Afkomsundersøgelse, og Staten er da paa Grund af Tilskudet berettiget til at stille sine Fordringer.

Beløbet paa 5000 Kr. — § 1 A 8. — til Hesteavlforeninger, der har særlige Betingelser for Udvikling af gode Stammer, ønskede han benyttet til som en Slags Tillægspræmier at forhøje 1. og 2. Kl. Afkomspræmier, der som ovenfor antydet bør gøres saa høje som muligt.

Statskonsulent *Jensen* svarede, at Erfaringerne fra Bornholm sikkert ikke kan overføres til det hele Land. Afkomsbedømmelse og Præmiering er sikkert det rette, men den skal være oplysende. Hvor der arbejdes som her, er der saa mange Mangler, saa det ikke er rigtigt at trække dem særlig frem. De fremstillede Plage bedømmes jo nærmest som Markedsdyr. Og naar man vil se nøje til, er de Avlsdyr, som forbedrer Racen ved deres Afkom, saa uendelig faa. Og 500 Kr. til 1. Afkomspræmie er dog intet lille Beløb. At man ikke saa nogenlunde paa Individerne skulde kunne se deres egentlige Værdi, var det dog dristigt at paastaa. Folke meningen havde taget Parti heri, idet de tidligere under ét givne Holdepenge nu deltes i 1., 2. og 3. Kl. Holdepenge, fordi Publikum ikke var tilfreds med den klassevise Inddeling alene. Vi kommer aldrig bort fra Individspæmieringen. Hvor der kan præsteres Præstationer til Rettesnor som i Kvægavlen, dér er det en anden Sag.

Konsulent *Hedegaard* sluttede sig til Statskonsulent

Jensens Anskuelser m. H. t. Individspræmier. I rene Racer — og dertil kunde vel nok Jyderne regnes — var det Reglen, at de bedste Individider gav det bedste Afkom. Taleren foretrak absolut Individspræmier for Mødepenge. Hvorfor mødte ellers Dyrene paa Skuerne?

Konsulent *Holm* lagde mere Vægt paa og havde større Tillid til Bedømmelsen indenfor Snoren end udenfor samme. Principmæssig var Afkomsbedømmelse den rigtige, men han vilde godt indrømme, at Bedømmelsen ofte var vanskelig under de givne Forhold og derfor kunde mangle i Paalidelighed, At Eksteriøret spillede en Rolle og havde sin Betydning var selvfølgelig.

Dermed afsluttede denne Diskussion. Jeg gaar derefter over til Svineavl, som indledes af Statskonsulent *Mørkeberg*:

»Indtil Midten af 90erne var Svineavlens Ledelse ikke inde i noget planmæssigt Spor. Det var nærmest en planløs Krydsningsavl, som dreves den Gang Landet over. Men der rejstes da en kraftig Bevægelse for at opnaa ordnede Forhold.

Og Bevægelsens Maal var Dannelsen af en dansk Landrace, som tilfredsstiller baade Flæskeproducenternes og Markedets Krav. Medens man arbejdede mod dette Maal, tilraadete Bevægelsens Ledere, at Brugsdyret skulde fremgaa af en Parring mellem Landsoen og Yorkshireornen. Der skulde altsaa i længere Tid oprettholdes to Racer her i Landet: Landracen og Yorkshire-racen. Og saaledes tilraadetes som det bedste Middel til Sagens Fremme: Dannelsen af Avlscentre dels for Svin af Landrace, dels for Svin af Yorkshirerace.

Denne Plan for Svineavlens Ledelse vandt Tilslutning ved alle Landbodelegeretmøderne. Og Landbefolkningen over hele Landet tog Sagen op paa deres Program. De oprettede Avlscentre af nævnte Art og har fremdeles disses Drift og Udvikling under deres Ledelse.

I Konsekvens af denne Plan omformedes Dyrskueprogrammet saaledes, at der nu ved næsten alle Landboforeningsskuer er to Afdelinger for Svin: Landrace og Yorkshirerace. Og Tanken opstod om Dannelsen af Svineavlsforeninger med Sør af Landrace og med Orner enten af Yorkshirerace eller af Landrace. I god Overensstemmelse med den anførte Udvikling og med Flæskeproduktionens stigende Betydning for vort Land staar det Statstilskud, som er kommet Svineavlen til Gode. Den gamle Husdyrlov af 1887 anviste intet Tilskud specielt til Svineavlens Fremme, naar undtages, at Svin ligesom de øvrige Husdyr kunde præmieres ved Dyrskuerne.

Tillægsloven af 1893, hvorved anvistes bestemte Beløb til Heste- og Kvægavlsforeninger, indeholdt heller ingen specielle Anvisninger til Svineavlens Fremme. Først i Finansaaret 1898—99, da der allerede var oprettet 69 Avlscentre for Svin af Landrace og 10 Yorkshireracecentre, anvistes der af den almindelige Avlscenterbevilling paa 100,000 Kr. en Sum af 20,000 Kr. aarlig som Tilskud til Svineavlscentre. Og i Finansaaret 1899—1900 samt i de følgende Aar stillede som ekstraordinære Bevillinger paa Finanslovene 10,000 Kr. aarlig til Raadighed for Svineavlsforeninger.

Saa naaedes d. 5. Oktober 1899, da Landbrugsministeriet nedsatte den Kommission, som skulde forberede en Revision af Husdyrloven af $\frac{1}{4}$ 1887. I Oktober 1900 afgav denne Kommission sin Betænkning, og denne indeholdt et grundigt motiveret Forslag om at stille 70,000 Kr. aarlig til Disposition for Svineavlen, nemlig 35,000 Kr. til Svineavlscentre, 10,000 Kr. til Præmiering af vel ledede og lønnende Svinehold og 25,000 Kr. til Udvalg, som distriktvis skulde forestaa Svineavlens Ledelse. Desuden Tilskud til Svineavlsforeninger, 50 Kr. for hver Foreningen tilhørende Orne.

Dette Lovforslag blev velvilligt modtaget af Rigs-

dagen. Det gik just ikke igennem ganske som af Kommissionen foreslaaet, men dog saaledes, at Husdyrloven af $^{23}/_5$ 1902 stiller 45,000 Kr. aarlig til Raadighed til Svineavlscentre plus det foreslaaede Tilskud til Svineavlsforeninger, 50 Kr. for hver Foreningsorne.

At disse Penge har gjort god Nytte, er udenfor al Tvivl, og det er ogsaa almindelig anerkendt!

For et Par Aar siden paaviste jeg her ved Konsulentmødet, hvorledes Kvaliteten af vor Svinebestand var bleven forbedret gennem Avlscentrene. Og Svineavlsforeninger er nu en af de Veje, ad hvilke Forbedringer er sket. Jeg kan ikke gaa nærmere ind paa Sagen her, men skal dog antyde, at vi nu har 87 Avlscentre for Svin af Landrace og 20 for Svin af Yorkshirerace. Fra disse Centre spredes til Avl i Landet aarlig ca. 2000 Søer og ca. 100 Orner, alle Afkom af kaarede Forældre. Jeg skal ogsaa nævne, at vi nu har 326 Foreningsorner, medens der kun var 92, da Loven traadte i Kraft.

Saa endelig Lovforslaget af $^{11}/_2$ 1910, som hvad Tilskudene til Svinesagen angaar er i fuld Overensstemmelse med det Forslag, som er fremkommet fra det af Landbrugsministeriet nedsatte Udvalg. I Henhold dertil stryges Bevillingen til Svineavlsforeninger fuldstændigt, og Bevillingen til Svineavlscentre nedsættes fra 45,000 til 25,000 Kr.

Motiveringen viser, at Udvalget ikke anser Svineavlsforeningerne for unyttige, men det antages, at Svineslagterierne i egen velforstaaede Interesse vil opretholde dem som »Orneforeninger«. Maaske Svineslagterierne vil gøre det. Jeg tvivler meget derom. Og desuden er Orneforeninger en daarlig Erstatning for Svineavlsforeninger. Loven indeholder Bestemmelser om, at Søerne skal kaares og mærkes, at Afkommet skal mærkes med Moderens Nummer, og at der skal føres Bog over Afkommets Alder, Vægt og Kvalitet ved Slagtningen. De nuværende Svineavlsforeninger har altsaa ikke alene

bevirket, at 326 gode og racerene Orner er spredt ud i Landet, men tillige, at der er kommet Orden i Avlen og Produktionen, hvor de er anvendt.

Overfor denne Forsamling behøver jeg ikke at udvikle nærmere, hvilken mager Erstatning Orneforeningerne vilde være for en saadan Foranstaltning. Jeg kan derfor kun tilraade, at Bevillingen til Svineavlsforeninger optages igen. Ved at begrunde Nedsættelsen af Tilskudet til Svineavlscentre anser Udvalget det først for nyttigt vedblivende at udpege og kontrollere Svineavlscentre; og til Bedømmelsesudvalgene, som skulde udføre denne Udpegning og Kontrol, stilles samme Beløb til Raadighed som hidtil, nemlig 15,000 Kr. Men Udvalget mener, at de 30,000 Kr., som Staten hidtil har givet i Tilskud til Avlscentre — Arnestederne for de gode Avlsdyr — nu passende kan fordeles mellem Staten og Svineslagterierne, saaledes at Staten yder $\frac{1}{3}$ og Svineslagterierne $\frac{2}{3}$ af Beløbet. Det er jo ogsaa muligt, at Svineslagterierne vil paatage sig denne Opgave, der selvfølgelig er nærliggende og absolut ikke uoverkommelig; men nogen Garanti derfor har man ikke. Og navnlig kan man ikke faa nogen Garanti for, at Bevillingen ad den Vej gives aarlig i en længere Aarrække, saa intelligente og dygtige Svineopdrættere derved lokkes ind paa Centervejen.

Det er nemlig endnu ingen lukrativ Forretning at have Avlscenter for Svin, eftersom man endnu her i Landet ikke betaler meget mere end almindelig Markedspris for endog meget gode Avlsdyr. En Opmuntring i Form af et aarligt Tilskud er derfor fremdeles nødvendigt, hvis Avlscentre for Svin skal opretholdes.

Paa et Møde, som jeg nylig har afholdt med Formændene for de 7 Bedømmelsesudvalg for Svineavlscentre, var man da ogsaa enig om, at man ikke kunde nøjes med et mindre Tilskud til Centrene end hidtil, om Sagen skulde holdes i Live, og at man helst skulde

have en Del mere. Til denne Opfattelse slutter jeg mig fuldstændig, og jeg kan kun tilraade, at denne Sag fremdeles bliver betragtet som en Statsopgave. Interessen for Svineavl er endnu for svag, til at Staten bør slippe sit Tag i Centralledelsen, som Centrene absolut er. Og naar Flæskeproduktionen ikke alene dækker det hjemlige Behov, men desuden ved Eksport indbringer Landet 80—100 Mill. Kr. aarlig, er det af saa stor Betydning, at Produktionen holdes i det rette Spor, at Staten ikke bør nære Betæneligheder ved at forhøje i Stedet for at nedsætte sit Bidrag hertil.«

Der fulgte efter denne Indledning en kort Diskussion:

Den ledende Præsident: Dersom Diskussionen om dette Emne er meget lang, tillader jeg mig at henstille til Statskonsulenten at give os et kort Resumé af den.

Ritmester *Schwarz-Nielsen:* Ved denne Diskussion viste det sig, at samtlige Tilstedeværende var enige med Statskonsulenten, og at man i det hele taget var mere enig paa Svineavlens Omraade end paa Hesteavlens og ganske specielt paa Kvægavlens Omraade. Jeg skal derefter tillade mig at nævne, at der nu aabnedes en Diskussion om samtlige Emner i sin Almindelighed, hvor dog kun en enkelt, nemlig Konsulent Nielsen, Viborg, tog Ordet, men jeg skal paa Grund af den fremrykkede Tid undlade at oplæse dette.

Hermed sluttedes altsaa Diskussionen.

Af Forhandlingerne i deres Helhed fremgik det, at der var ret afvigende Meninger om Værdien af den bestaaende Lov og Betydningen af Lovforslaget af 1909—10; dette gjaldt navnlig for Kvæg- og Hesteavlens Omraade; og kendeligt er der Forskel i Opfattelsen blandt Jyder og Øboer i ret væsentlige Spørgsmaal. Dette gælder saaledes Anskuelsen om Betydningen af de smaa Skuer, Individspremieringen i Sammenligning med Afkomspræ-

mieringen; og eftersom disse vurderes forskelligt, vurderes jo ogsaa de respektive Bevillingers Betydning. Om Betydningen af, at der gives Landboforeningerne fri Dispositionsret over de dem bevilgede Midler, syntes der at være Enstemmighed.

Med disse Forhold i Betragtning blev der paa Initiativ af Konsul Fisker vedtaget en Resolution, saalydende:

»Forsamlingen udtaler Ønsket om en Revision af Husdyrloven og anmoder om, at der i god Tid gives de forskellige Husdyrorganisationer Lejlighed til at udtale sig om Sagen«.

Endvidere fremkom der fra et enkelt Medlem et Ønske om, at Forhandlingerne kunde komme til at foregaa under saadanne Forhold, at vi kunde fortsætte i længere Tid, da vi nu ret hyppigt maa afbryde Diskussionen af Mangel paa Tid.

Hermed tror jeg at have refereret Sagen tilstrækkeligt. Jeg har gjort det ret omstændeligt paa Opfordring af d'Hrr. Indledere, fordi det, saaledes som Mødet var anlagt, ganske specielt var de Herrers Mening om saa vigtige Ting, vi ønskede fremført, hvorimod Diskussionen først kom i anden Række.

Den ledende Præsident: Det er ogsaa det, vi er gaaet ud fra. Vi takker for de givne Meddelelser.

B. Mælkeribrugssektionen.

Statskonsulent N. *Hørlyck:* Mine Herrer! Jeg maa indskrænke mig til et meget kortfattet Referat af det, der foregik i Mejerisektionen, selv om det maaske er mindre tilfredsstillende for d'Hrr. Foredragsholdere; og maaske er det ogsaa mindre tilfredsstillende for d'Hrr., der deltog i Diskussionen, at faa det gjort paa den Maade; men jeg vil alligevel gøre det, og jeg vil

hermed gerne sige, at jeg har søgt, saa godt jeg har formaaget, at tage ud af disse Foredrag det, som jeg har ment var Kærnen. Vi havde jo tre Spørgsmaal paa vort Program, og jeg skal nu tage dem i den Rækkefølge, hvori de kom, og meget kort referere dem.

Det første Foredrag indledes af Statskonsulent A. P. Hansen og omhandlede Spørgsmaalet

»Om Kasein og Kaseinfabrikation«.

Det er vel et Par Aar siden, at Foredragsholderen første Gang rørte ved det Spørgsmaal i et Foredrag i Landhusholdningsselskabet. Siden den Tid er der sket ikke saa ganske lidt paa det Omraade, og Foredragsholderen gav os Oplysning om, hvad han havde faaet fat paa, denne Sag vedrørende, dels paa Rejser i Udlandet, dels herhjemme. Spørgsmaalet er jo: Hvad har vi til Raadighed herhjemme for Kaseinfabrikation? Foredragsholderen oplyste, at vi producerede saadan noget som 5600 Millioner Pund skummet Mælk, som nu for Tiden anvendes dels til Kreaturfoder, dels til Ost og Menneskeføde, men som tillige kunde tænkes anvendt til Fabrikation af Mælkepulver, kondenseret Mælk og Kasein. Han fremhævede, at det selvfølgelig kun var en mindre Mængde, der kunde blive Tale om at lave Kasein af, og der var heller aldrig Tale om, at denne Sag kunde blive nogen meget stor Sag, navnlig ikke, hvis vi vilde sammenligne den med vor Ægproduktion eller vore andre Mejeriprodukter, f. Eks. vor Smørproduktion. Men vilde vi sammenligne den med vor Ostproduktion og derved se paa Udnyttelsen af et Biprodukt fra vore Mejerier, var der ikke Tale om andet, end at Kaseinfabrikationen alligevel godt kunde faa Betydning. Han nævnede, at det var vanskeligt at angive noget om, hvor stor en Fabrikation af Kasein der var i Øjeblikket, men han mente dog at være saa nogenlunde nær ved det rette, naar han sagde, at den var c.

40 Millioner Pund tør Kasein, svarende til 1300 Millioner Pund skummet Mælk eller c. $\frac{1}{4}$ af hele vor Mængde af skummet Mælk. Det vil sige, at kunde vi undvære en Fjerdedel af vor skummede Mælk, kunde vi forsyne hele Kloden med, hvad der er Brug for af Kasein i Øjeblikket. Selvfølgelig kan vi ikke det, og paa den anden Side oplyste han ogsaa, at alt tydede paa, at der vilde blive langt større Anvendelse for Kasein i de kommende Aar end i Øjeblikket.

Spørgsmaalet bliver nu: Hvilken Pris kan man faa for sin skummede Mælk ved Kaseinfabrikation. Han nævnede, at af 100 Pund skummet Mælk kan faas 3 Pund tør Kasein og dertil Vallen. Tør Kasein sælges i Øjeblikket til 33 Øre pr. Pund, det giver altsaa for 3 Pund: 99 Øre. For Vallen kan vi, naar Hensyn tages til det Svind, som der nødvendigvis maa blive, regne 90 Pund à $\frac{1}{4}$ Øre = $22\frac{1}{4}$ Øre, tilsammen $121\frac{1}{4}$ Øre. Trækker vi derfra Omkostningerne, som det er vanskeligt at ansætte, men lad os f. Eks. sætte 14 Øre, bliver der tilbage en Nettopris for 100 Pund skummet Mælk af 107 Øre. Denne Pris er vel ikke stor, men sammenligner vi den med den Pris, vi kan faa ud af Mælken, anvendt til Ost eller til Foder, bliver det meget nær det samme, maaske endogsaa lidt mere.

Taleren kom ind paa, hvem der skulde lave Kasein her i Landet, om det skulde være noget, alle Mejerier skulde kaste sig over, eller kun nogle faa. Han mente da, at de Mejerier, som ikke havde Mælk i nævneværdig Grad tilovers, skulde aldrig indlade sig paa Fabrikation af Kasein, men vedblive at fodre den op; og de Mejerier, som havde en god Ostproduktion og gode Ostelokaler, skulde heller ikke gøre det; de skulde vedblivende have deres Opmærksomhed henvendt paa Ostproduktionen. Men for de Mejerier, som til Tider af Aaret havde et Overskud af Mælk, og som de nu ofte var fristede til at lade gaa i Ostekarret og lave mindre

gode Varer af, for dem gjaldt det særligt om at komme ind paa Kaseinfabrikationen.

Fabrikationen foregaar paa den Maade, at Mejerierne selv udfælder Kaseinen og enten tørrer den selv eller sender den til et Centraltørreri. Der blev Diskussion om, hvilken Form man skulde slaa ind paa, og der var maaske en Smule afvigende Meninger om, hvilken Vej man skulde gaa; begge Veje bliver nemlig i Øjeblikket brugte.

Foredragsholderen fremviste en hel Mængde Prøver, idet han gav os Oplysning om, at der laves Kasein paa to Maader, dels Syre-Kasein, dels Løbe-Kasein, han viste, hvorledes der af Løbe-Kasein kan laves Galalit, og han havde medbragt baade Cigarrør, Papirknive og en Mængde andre Ting, fremstillede af dette Stof. Det laves i Frankrig paa Fabriker og fremstilles som Plader, Rør eller Stænger, der af andre forarbejdes til Brugsgenstande. Syre-Kaseinen kan anvendes i Industrien til Papir, Lim, Farver og andre Ting.

Der var ingen nævneværdig Diskussion om det Emne; den indskrænkede sig til, at der blev søgt nærmere Oplysninger hos Foredragsholderen.

Den næste Sag var:

»Afkøling af Smør«.

Den indledes af Statskonsulent *N. Pedersen*. Det var et vigtigt Foredrag om en vigtig Sag, som jo ikke mere er ny for os, idet vi i de senere Aar ofte har haft Lejlighed til at faa det Spørgsmaal under Behandling. Men det er blevet særlig aktuelt nu, da engelske Klager over Smørret fremkommer og særlig peger paa, at vi maa være forsigtige paa det Omraade. Det viser sig nemlig Aar for Aar, at det er vort Sommersmør, det er galt med. Foredragsholderen viste gennem Resultatet af Forsøgslaboratoriets Udstillinger og af Bøttesmørudstillingerne, hvilken Forskel der var paa Holdbarheden af vort Vintersmør og Sommersmør og paa Holdbar-

heden i Aarene 1909 og 1910, idet 1909 havde en kold og 1910 en varm Sommer. Det blev paapeget, at vi til Tider om Sommeren stod saa daarligt i det, at op til 32 pCt. af vort Smør paa Sommerudstillingerne led af den Fejl, som kaldes Ostonesurhed, og som viser sig i Forbindelse med, at Smørret er blødt og sjasket. Det er en alvorlig Sag, at vi har saa meget af den Slags Smør om Sommeren; han pegede paa, at vi skulde afhjælpe disse Forhold ved en bedre Afkøling, først og fremmest paa Mejerierne, dernæst bedre Afkøling paa vore Baner og endelig ogsaa bedre Afkøling i vore Smør-eksportørers Kældere.

Ved Omtalen af bedre Afkøling paa Mejerierne var han inde paa *Fjords* Forsøg i 1886, der allerede paa dette Tidspunkt viste os, hvilken Indflydelse Afkølingen har paa Smørrets Kvalitet, saa det kunde bevares friskt i længere Tid.

Fjord opgjorde den Gang Betydningen i Penge og viste, at hvis man lader Smørret staa under almindelige Forhold i Kældere, hvor Temperaturen normalt er 15°, og lader andet Smør staa under Afkøling, saavidt jeg husker til 6°, bliver der en Prisforskel paa 5—6 Øre pr. Pund, udtrykt ved de Bedømmelser, som den Gang blev benyttede paa Forsøgslaboratoriet. Det blev ogsaa gjort op i Points, og der er altid en væsentlig Forskel paa det Smør, som har været afkølet, og det, der har staaet i almindelige Kældere.

Foruden dette nævnedes Taleren ogsaa, at det var til stort Tab for Mejerierne paa anden Maade, idet mange Mejerier af den normale Slags, hvor der hverken er Ishuse eller Ismaskiner, taber 150—300 Kr. om Maa-neden ved, at deres Udkærning ikke gaar, som den skal. Der bliver for meget Fedt i Kærnemælken, naar Kærnetemperaturen er for høj, Smørret bliver da kær-net for blødt. Det var derfor en udmærket god Forret-ning for Mejerierne at bringe deres Afkøling i den bedste Orden; Pengene indvindes igen, og Smørret bliver af

bedre Kvalitet, og det var jo i disse Dage af allerstørste Betydning. Det var en ren og skær Tilgift, at man paa Forhaand havde faaet bedre Betaling for sit Smør.

Det er af den Slags Ting, som vi har haft til Behandling flere Gange, og det er ogsaa noget, som er behandlet mange Gange i de forskellige Kredse, hvor Mejerifolk samles. Man véd Besked om disse Ting; men vil man se, hvorledes Forholdene er f. Eks. i vor Driftsstatistik, som omhandler Regnskaberne paa Mejerierne, viser det sig, at med Afkølingen staar det ikke godt til. C. 15 pCt. af Mejerierne har Kølemaskiner, c. 70 pCt. Ishuse, men c. 15 pCt. ingenting. Man kan sige, at det, at 15 pCt. ingenting har, er slet; men det andet er dog godt. Men hvordan er saa Ishusene? De er for smaa. Vi har en Opgørelse fra Driftsstatistiken, som maaske nok omhandler de bedste Mejerier paa det Omraade, og den viser, at 37 pCt. har Ishuse, der er for smaa til at kunne have Betydning som Afkøling for disse Mejerier.

Det blev stærkt fremhævet i Diskussionen, at det kunde maaske lidet nytte, at vi Aar efter Aar stadig blev gjort opmærksom paa, hvorledes Forholdene var; der vilde sikkert ikke komme noget ud af den Sag, før en Prisforskel blev gennemført overfor Smør, saa det daarlige fik en lavere, det gode en højere Pris, med andre Ord: en Kvalitetsbetaling skulde gennemføres. Det blev betragtet som en absolut Nødvendighed. Jeg fik Paalæg fra Mejerisektionen, at jeg skulde udtale her, at man ansaa det for endogsaa paatrængende nødvendigt, at der blev gjort noget ved disse Forhold, idet det var i højeste Grad beklageligt, at vort Smør nød det Omdømme i England, som det har faaet i den senere Tid, naar vi samtidig har maattet erkende, at vi langt fra udnytter Forholdene paa den Maade, som vi skulde og udmærket godt kunde. Man tænkte sig noget i Retning af, at det skulde henstilles til Organisationerne, at

de selv havde deres Opmærksomhed henvendt paa denne Sag.

Det sidste Foredrag blev holdt af Professor *Orla Jensen*, og jeg kan referere det ganske kort, idet det ikke er saa let udførligt at referere et Foredrag som dette, der hed:

»Bakteriologiske Studier over dansk Smør«,

eftersom jeg ikke har til Raadighed alt, hvad der skulde bruges dertil; men der hænger her en Tabel, som jeg anbefaler til Studium. Disse Undersøgelser omhandler »Ostesurt Smør«, som jeg omtalte ved Referatet af det foregaaende Foredrag. Et ganske kort Resumé har jeg skrevet op saaledes:

»Ostesurt Smør indeholder i Modsætning til godt Smør store Mængder af stavformige Mælkesyrebakterier«. — De ser her paa Tabellen en Undersøgelse af Bakterierne i 14 Mærker Smør; de 6 over Stregen viser Fordeelingen i det gode Smør, de 8 under Stregen Fordeelingen i det ostesure Smør. I dem alle findes der Gær og Bakterier; men: »der findes i Smør visse Gærarter, der kan angribe Smørfedt, og denne Virkning forhøjes i høj Grad ved den samtidige Tilstedeværelse af Mælkesyrebakterier, hvad der stemmer med amerikanske Erfaringer: at pasteuriseret sødt Smør er mere holdbart end syrnet Smør«.

Det var det Referat, jeg havde at give af, hvad der er foregaaet i Mejerisektionen. Jeg har gjort det kort, men jeg haaber, jeg har truffet i hvert Fald paa det nærmeste, hvad der har været Kærnen i vore Forhandlinger, uden at jeg har haft nødvendig at komme ind paa Diskussionen ved disse Foredrag; jeg tror nemlig ikke, det er helt nødvendigt. Diskussionen har i Aar i Modsætning til tidligere ikke været lang, og den faldt udmærket godt i Traad med de indledende Foredrag.

C. Planteavlssektionen.

Statskonsulent, Forsøgsleder *Fr. Hansen*. Ogsaa jeg skal fatte mig i Korthed, saa meget mere som Forhandlingen strakte sig over 5 Timer, saa det vilde blive en ret slem Plage for d'Hrr. at høre paa Gengivelsen af alt det. Emnerne, som blev behandlede, var følgende:

Det første:

»Stammeforsøg med Roer«,

blev indledet af Konsulent *Aage Madsen-Mygdal*, der gjorde opmærksom paa, hvad der var Grunden til, at han var kommet til at beskæftige sig med disse Forsøg, nemlig at man paa Fyn drev en ret stor Avl af Roefrø og forhandlede dette gennem Landboforeningerne. Han gjorde opmærksom paa, at netop en saadan Fremavl krævede, at man altid var sikker paa i Landboforeningerne at have det bedste, der overhovedet kunde faas, af de Stammer, som man fremavlede. Dette førte derfor til, at de søgte at faa fat paa de Stammer, som Statens Forsøgsstation havde udpeget som de bedste, de saakaldte første Klasses Stammer. Men han mente tilige, at det var nødvendigt, at man ved en saadan Fremavl ogsaa gjorde sig fortrolig med, om denne Klassificering fra Statens Forsøgsstation ogsaa vilde stemme med de Forhold, hvorunder man, i dette Tilfælde paa Fyn, arbejdede. De første Undersøgelser i den Henseende gav nogen Uoverensstemmelse mellem de Resultater, der var forelagt fra Forsøgsstationerne og dem, *Madsen-Mygdal* som Forsøgsleder havde opnaaet paa Fyn. Han tog derefter et indgaaende Arbejde op for at finde ud af, hvor omhyggeligt og omstændeligt saadanne Forsøg maatte gøres for at kunne gennemføres med Betyggelse; og ved Hjælp af et meget stort Tabelværk af mange forskellige Former og med Masser af Tal viste han Forsamlingen, hvordan han var kommet til det Resultat, at der skulde et meget

stort Antal Fællesparceller til, for at man kunde være nogenlunde sikker paa det Enderesultat, der opnaaedes ved en saadan Sammenligning mellem enkelte første Klasses Stammer, hvor man altid maa regne med, at Forskellen i Ydeevnen ikke er overvældende stor. Han gjorde opmærksom paa de Fejlkilder, der altid findes, naar man arbejder med saadanne Forsøg. Særlig fremhævede han, hvad der er selvfølgeligt, at man maatte søge den mest ensartede Jord, man kunde finde, til saadanne Forsøg; men trods dette vilde Jordens Uensartethed altid influere noget — ligeledes, at Tørstofbestemmelserne viste sig langt vanskeligere, end man til at begynde med troede — endelig, at Plantebestanden og andet lignende maatte være saa ensartet som mulig. Som sagt, paa denne Maade søgte han at godtgøre, at der skulde gaas meget vidt i Arbejdet for at sikre sig mod Forsøgsfejlene, og han benyttede de Kendsgeringer, som han havde frembragt paa Forsøgsmarkerne paa Fyn, til at lægge sine Kolleger i Landboforeningerne meget stærkt paa Sinde, at naar de vilde give dem af med saadanne sammenlignende Dyrkningsforsøg, hvor det gjaldt store Værdier og ikke blot var Agitation, der skulde gøres for en Sag, som mange Markforsøg er, maatte de være uhyre agtpaagivende paa disse Forhold, han havde fremdraget. Og han knyttede dertil den Bemærkning, at der ogsaa sikkert i Fremtiden vilde komme til at foreligge saadanne Forsøgsopgaver og Undersøgelser for Konsulenterne i Landboforeningerne, som nødvendiggjorde, at man var stærkt opmærksom paa at arbejde nøjagtigt i Markforsøgene. Grundet paa den Uoverensstemmelse, han havde fundet mellem hans egne Forsøgsresultater og Statens Forsøgsresultater over Stammerne, havde han anmodet Statens Planteavlsudvalg om at faa udleveret Raamaterialet i Afskrift af de Forsøg, som han havde gjort en Sammenligning med; og han havde underkastet dette en meget kritisk Behandling, som han havde opført paa de Tav-

ler, han forelagde. Netop under de Former, hvorunder disse Forhandlinger føres — det er, som det ofte er fremhævet, en Slags private Forhandlinger, der føres indenfor Konsulenternes Række — lagde han ikke Fingrene imellem — heller ikke overfor Statens Forsøgsstationer — med Hensyn til de Svagheder, han mente at kunne finde. Paa Grundlag af sin Undersøgelse af dette Talmateriale mente han at kunne godtgøre, at Statens Forsøgsstationer burde have nogle flere Fællesparceller, end de hidtil havde haft; men han sluttede iøvrig sin Kritik med at erkende, at man hidtil ikke havde haft noget bedre, og at der var Fremgang paa dette Omraade, men henstillede, om der ikke ved saadanne Forsøg paa Statens Forsøgsstationer var Grund til, at man derfra traadte i Forbindelse med dem af Landboforeningernes Konsulenter, der gav sig af med tilsvarende Forsøg, saa at der blev et Samarbejde om disse Forsøg, hvorved de kunde gøres yderligere sikre. Han mente, at man mange Gange gennem Konsulentinstitutionen kunde skaffe gode Arealer til Veje, som er en Nødvendighed, naar der er mange Undersøgelser, der skal foretages.

Til denne Henstilling kunde jeg som Leder af Sektionen til Slutning udtale, at det saa man saameget hellere fra Statens Forsøgsvæsen, som der allerede fra dets Side var gjort Forberedelse til at indlede et noget tilsvarende Samarbejde med de ledende Konsulenter i Landboforeningerne, idet man ogsaa fra Statens Forsøgsvæsen erkender, at et Samarbejde af den Art er nødvendigt.

Diskussionen, som sluttede sig hertil, gik iøvrigt ud paa først at anerkende Madsen Mygdals overordentlig indgaaende Arbejde paa dette Omraade, og at selv om man maaske ikke havde kunnet følge hans Operationer med Tallene med saa stor Nøjagtighed som nødvendigt for at have en indgaaende Mening om alle de Enkeltheder, han havde fremdraget, var der Talere, som mente, at Tallene muligvis kunde ses fra lidt andre

Synspunkter. Ligeledes blev det fremhævet, at det var en ypperlig Ting at være meget kritisk overfor saadant Forsøgsvæsen, men at man fra Konsulentinstitutionens Side maatte være sig for at blive alt for kritisk, saa man tilsidst ingenting turde gøre, fordi man ikke kunde finde fuldstændig Bund i alle de Spørgsmaal, man gav sig af med.

Det næste Spørgsmaal var:

»Forhold vedrørende Smelderangreb«,

som Fru *Rostrup* indledede, og det havde nærmest Form af en Meddelelse til Konsulenterne, som i det sidst forløbne Aar havde hjulpet hende med Indsamlingen af et stort statistisk Materiale til Belysning af Levevilkaarene for disse Smeldere og deres Optræden under de forskellige Dyrkningsforhold. Fru *Rostrup* fremhævede, hvordan hun havde Haab om ved Behandlingen af dette Talmateriale at kunne faa nogle Fingerpeg i hvert Fald med Hensyn til, om dette Angreb havde sit særlige Hjemsted bestemte Steder i Sædskeftet, eller hvor det ytrede sig værst, og muligt ogsaa der i Tidens Løb kunde findes Midler til at bekæmpe det ad anden Vej. Hun opfordrede Konsulenterne til at hjælpe hende yderligere med dette Arbejde.

Det tredie Spørgsmaal var:

»Landbrugsundervisningen, særlig Planteavlens vedrørende, udenfor Landbrugsskolerne«.

Det indledes af Konsulent *Gunner Fog-Petersen*. Han fremhævede, at en saadan Undervisning indeholdt i og for sig sjældent noget nyt, og han viste paa en meget kvik Maade, hvordan det var en Opgave for Konsulenterne stadig at kunne gentage de gamle Kendsgerninger, men paa en saadan Maade, at man vandt Tilhørernes Opmærksomhed, og han trøstede sine Kolleger med, at selv om der ikke var mange Tilhørere, maatte man derfor ikke tabe Modet, men have frisk Humør i Forbin-

delse med en ordentlig Maade at behandle Tingene paa, dels ved Kursus, dels ved Besøg af passende Anlæg og Forevisnings- og Forsøgsmarker, endvidere ved Markudflugter, ved Udstillinger og endelig ved korte kvikke Bladartikler, som især omhandlede de paa Stedet særlig behandlede Spørgsmaal, saaledes Markforsøg o. a. l. Altsammen vilde det være en udmærket Hjælp til at fremme den Undervisning, her er Tale om, og som ligger udenfor de egentlige Landbrugsskolars Virksomhed.

Diskussionen herom kunde ikke blive meget lang. Man anerkendte fra hele Forsamlingen, at det var et Forhold, som fortjente Opmærksomhed, og takkede Foredragsholderen for, at han havde draget det frem.

Det sidste Spørgsmaal var:

»Handel med Formalin og andre Giftstoffer, der anvendes ved Plantedyrkningen«.

Det indledes af Konsulent *A. P. Jacobsen*. I Planteavlen blev der efterhaanden mere og mere Brug for disse Giftstoffer, navnlig Formalin, Strychnin og forskellige Arsenikforbindelser; men det var vanskeligt at faa fat paa disse Varer, idet der som bekendt er Forbud mod Salg af de fleste af disse Ting. Han fremdrog flere Eksempler paa, at det ikke havde været til at faa. Man var enig om at paalægge mig som Leder af Forhandlingerne at henstille til det høje Præsidium at have sin Opmærksomhed henvendt paa, om der muligvis kunde gøres noget for at lette Adgangen til at faa disse Stoffer i Handelen, idet man mente, at Brugen af disse i en Planteavlskonsulents Haand maatte være ganske at sammenligne med saa mange andre Giftstoffer, naar de benyttes af Dyr læger til andet Brug. Muligvis maatte man betinge sig, at Konsulenten stod inde for, at det kun er til teknisk Brug, de benyttedes.

Det er i Korthed det, der er forhandlet paa denne Sektions Møde. Der var livlig og god Tilslutning, saa jeg tror at turde sige, at man som Helhed var vel til-

freds med, at disse Forhandlinger fremdeles er bibeholdt under denne Form.

Den ledende Præsident: Maa jeg tillade mig at bringe de tre Herrer Statskonsulenter, som har refereret Forhandlingerne paa Sektionsmøderne, en oprigtig Tak for den Fremstilling, de har givet af Sagerne. Vi har alle faaet Indtryk af, at det virkelig har været aktuelle Spørgsmaal, som har været optaget til Forhandling ved disse Diskussionsmøder og tillige, at de ved den store Tilslutning til Møderne har vundet Bifald. Der er næppe Tvivl om, at disse Møder i Virkeligheden kan stifte stor Gavn.

Det næste Emne paa Dagsordenen var:

3. Landbrugets økonomiske Stilling.

Indledet af Forpagter *Chr. Sonne*.

Vi kender vist alle den Brochure, i hvilken Grosserer *Dethlef Jürgensen* engang i Forsommeren oplyste den undrende Samtid om, at i samme Grad som dansk Landbrug i den sidste Snes Aar havde ledet Udviklingen i Retning af at lade Mælken løbe rigeligere i Spanden, i samme Grad løb Landbrugets Penge med forstærket Fart ud af Landet. Ikke mindre end 54 Mill. Kr. aarlig blev det Beløb anslaaet til, som dansk Landbrug efterhaanden skulde være avanceret til at sætte over Styr paa den Konto.

Der er maaske Plads for den Betragtning, at det egentlig tjener til Ære for Landbrugets Betalingsevne, at det uden Indtræden af skæbnesvangre Følger har kunnet lade centrifugere saa mange Penge ud af Lommen paa sig. Men den mest fremtrædende Følelse, som i ikke-fagkyndige Kredse fremkaldtes ved den D. J.ske Afsløring af vor formentlige Smørproduktionshumbug, var dog utvivlsomt Deltagelse og Bekymring for det Landbrug, som ved kortsynet Ledelse skulde være ført i den Grad paa Afveje med sin Produktion — og Medlidenhed med det Land hvis hidtil væsentligste Indtægts-

kilde flød gennem en Ledning, som ved Tidernes Ugunst efterhaanden havde vist sig at have faaet stærkt Bagfald. Her om nogensinde var der Brug for det tordnende »Holdt«, der skulde standse Landbrugets Fremmarsch mod økonomisk Fortabelse og faa det til, inden det endnu var forsilde, at forlade den Fordærvsens Vej, det samvittighedsløst var ledet ind paa.

Det hjalp ikke, at Fagkundskaben vovede sig frem med en stilfærdig Paavisning af, at Hr. D. J.'s nævnte Paa-stand var i forbløffende Grad urigtig og fuldstændig paa Kant med de virkelige Forhod. Thi fra den Plads, hvor Fagkundskaben med saglig Haandfasthed anbragte Hr. D. J. under Debatten, lød hans skingrende: »Saa I, jeg stod mig« saa højt ud over det ganske Land, at der hos ubefæstede Sjæle skabtes en utryg Fornemmelse af, at en hel Del maatte der i hvert Fald være om det.

Intet er imidlertid saa galt — det er jo godt for noget. Sigtes man nemlig for at lede sin Forretning ad usunde eller skæbnsvangre Baner, saa ligger det snublende nær at søge Sigtelsens Berettigelse prøvet gennem Foretagelsen af en grundig Statusopgørelse. Og viser saa dennes Facit, at Status er sund og god, samt at Forretningen hviler i et solidt Strømleje og styrer den rette Kurs, saa opnaar man to Ting. Først og fremmest nemlig, at man selv har vundet et grundigt og maaske tiltrængt Overblik over Status. Og dernæst, at man har faaet det virksomste Middel til overfor Offentligheden at slaa Sigtelsen ned.

Og nu kan jeg ganske vist i fuldeste Maal tiltræde hvad Hr. Petersen-Langmack i et af sine Indlæg mod Hr. D. J. udtalte, at han fra første Færd egentlig ikke tænkte sig det Umagen værd at spille Tid paa at imødegaa et Forfatterskab af den paagældende Art. Men paa den anden Side er der et Moment, som tjener til at forsone mig med Fremkomsten af de D. J.ske Paastande og til nærmest med Tilfredshed at hilse Udsendelsen af det paagældende Skrift. Og jeg sigter her-

ved til den Omstændighed, at herved har Spørgsmaalet om Landbrugets økonomiske Stilling vunden en Aktualitet, som sikkert kun er af det gode, fordi vi derigennem foranlediges til at foretage en Statusopgørelse og dermed forbunden nøje Prøvelse af den Kurs, vor Landbrugsproduktion hidtil fulgte, og som vi stedse ansaa for den uangribelig rigtige. Og den Opgave, jeg ved denne Lejlighed skal have den Ære at søge løst, er da Foretagelsen af en saadan Statusopgørelse, væsentligst i Form af en Udredning af vort Landbrugs nuværende udbyttegivende Evne, sammenholdt med dets Udbytte sidst i Firserne, da det moderne Gennembrud i dets Produktionsretning indlededes og tog Fart.

Her, som i Nationaløkonomisk Forening, hvor jeg for faa Dage siden behandlede et nærbeslægtet Emne, vælger jeg at drage en Sammenligning mellem Produktionsudbyttet henholdsvis i 1907—08 og 1887—88, altsaa mellem tvende toaarige Perioder med et mellemliggende Tidsrum af 20 Aar. Ved at vælge 1907—08 er jeg naaet saa tæt op til Nutiden, som Tilstedeværelsen af let tilgængeligt statistisk Materiale muliggør. Og ved at bygge Sammenligningen paa Gennemsnittet af 2 efter hinanden følgende Aar har jeg villet søge begrænset den tilfældige Indflydelse, som den enkelte Aargangs særlige Karakter — ikke mindst i Henseende til Høstudbyttets Størrelse — kan have haft paa Aarets Produktionsudbytte.

Det bedes altsaa en Gang for alle bemærket, at de nedenfor gengivne Tal vedrørende denne Sammenligning fremtræder som Gennemsnitstal for henholdsvis Toaaret 1887—88 og Toaaret 1907—08.

Vil vi begynde med at foretage en Sammenligning af Høstudbyttet i disse tvende Toaar, møder der os straks den Vanskelighed, at for 1887—88 omfatter Stat. Bureaus Angivelse af Høstværdien ikke Halmen, som derimod i Værdiangivelsen for 1907—08 er medtaget og indgaar med et meget stort Beløb. Jeg har

saa ment at turde søge overvundet denne Vanskelighed ved for 1887—88 at beregne Halmværdien ved Benyttelse af det Forholdstal, der af Stat. Bureaus aarlige Høstværdiangivelser fremtræder som Gennemsnittet for de 13 Aar 1897—1909 af Værdiforholdet mellem henholdsvis Kærne og Halm.

Vi faar da ud, at Høstværdien for 1887—88 var 313 Mill. Kr. mod 600 Mill. Kr. i 1907—08, altsaa en Fremgang af 287 Mill. Kr. eller af 92 pCt. Disse Tal aflægger jo i og for sig et glædeligt Vidnesbyrd om en særdeles tiltalende Stigning af Høstværdien gennem det paagældende Tidsrum af 20 Aar. Men som direkte Udtryk for Stigningen i Høstudbyttet kan disse Tal ikke anvendes, idet disse fremtræder som Produktet af Høstmængde og den for hver af de to Perioder raadende Kornpris. Derfor maa vi have klarlagt, hvor stor en Del af Høstværdiens Stigning, der skyldes henholdsvis Merudbytte og Prisstigning. Det viser sig da, at medens Høstmængden i 1887—88 udgjorde 66.6 Mill. Centner Kornenheder, var denne i 1907—08 vokset til 103.1 Mill. Centner K.-E., altsaa en Tilvækst af 55 pCt. Resten af Fremgangen i Høstværdien skyldes en Prisstigning af 24 pCt.

Forholdet i saa Henseende er jo dette, at Statistisk Bureaus Værdital for Kornenheden udregnes efter Aarets Kapitelstakst for de 4 Kornarter, for Roerne alene efter Bygpris og for Hø og Halm efter Havre- og Bygpris. Medens denne Kornenhedspris for 1887—88 var 4.7 Øre, blev den imidlertid for 1907—08 ved ekstraordinær høj Kapitelstakst 5.8 Øre eller 24 pCt. højere. Det maa her erindres, at af sidstnævnte Aars samlede Høstværdi, falder en langt større Del paa Foderafgrøder end i 1887—88, nemlig 60 mod 29 Mill. Centner Kornenheder. Ved at imidlertid Foderafgrødernes 60 Mill. Centner Kornenheder i 1907—08 sættes ca. $\frac{2}{3}$ Øre for højt, naar henses til Forholdet mellem Smørprisen i 1887—88 og 1907—08, fremkommer det Resultat, at Stat. Bureaus

Høstværdi for den sidstnævnte Periode i Virkeligheden er sat noget som en 40 Mill. Kr. for højt.

Den Værdi hvortil Foderafgrøderne udbringes, er jo i det Hele taget kun meget lidet paavirket af Aarets Kapitelstakst. Et russisk Udførselsforbud mod Brødkorn f. Eks., der driver Kapitelstaksten ekstraordinært tilvejs, har jo ret beset ikke nævneværdig Indflydelse paa den Pris, hvortil vi udbringer vore Foderafgrøder. Det er Smørprisen, som i saa Henseende er det afgørende. Det synes mig derfor ulige mere rationelt, om Stat. Bureau lagde denne og ikke Aarets Kapitelstakst til Grund for Værdiansættelsen af Aarets Foderafgrøder. Der maatte kunne opgives Bureauet et bestemt og passende Tal for Smørværdien af 100 Kornenheder. Vilde f. Eks. ikke 135 Pd. Mælk eller 5 Pd. Smør i saa Henseende være passende, idet man da lod Kærnemælk og skummet Mælk ude af Betragtning til Dækning af Mejeridrifts-Malke- og andre Omkostninger? Det var tiltalende her, hvor saa megen Sagkundskab er samlet, at faa dette Spørgsmaal nærmere drøftet. Thi jeg har Indtrykket af, at Stat. Bureau er lydhør for en virkelig god Anvisning til paa dette Omraade at faa dets Høstværdiangivelse gjort saa korrekt som mulig, ligesom det ogsaa for os er af største Interesse, at denne giver et saa virkelig-hedstro Billede som muligt af det Værdigrundlag, Aarets Høst stiller til vor Raadighed.

Vi kommer saa til Paavisning af, hvorledes Høsten for de 2 sammenlignede Perioder er bleven udnyttet, henholdsvis ved Omsætning med Udlandet og ved Landbrugsproduktionens Bidrag til Indlandets Konsum.

Enhver, der har beskæftiget sig med Tallene for Landbrugets Omsætning, vil vide, at Tallet for Landbrugets Overskudsudførsel varierer forholdsvis stærkt, alt eftersom man under denne Opgørelse inddrager Varer, som med større eller mindre Ret kan henføres hertil. Og det er indlysende, at jo mere Befolkningen stiger, jo urigtigere bliver det at debitere Landbrugets Omsæt-

ningskonto for et indenlandsk Forbrug af Varer, der saaledes som f. Eks. beredte Skind og Huder, Uld, Raastoffer for Margarineproduktion etc. kun staar i løs Forbindelse med vor Landbrugsproduktion. En Sammenligning af Tallene for Landbrugets Overskudsudførsel som eneste Maalestok for Produktionsudbyttet vil paa Grund af Befolkningsstiltvæksten og den derved forøgede indenlandske Konsum stedse blive i Disfavør af den sidste af de Perioder, der sammenlignes, og er derfor vildledende. Debiterer vi saaledes Landbruget for al Indførsel af Kornvarer i resp. 1887—88 og 1907—08, er det dog et Moment af Betydning at holde sig for Øje, at alene paa Grund af Befolkningsstiltvæksten er i de paa-gældende tyve Aar Værdien af Brødkornkonsumen her i Landet steget med en halv Snes Millioner Kroner. Og dobbelt Anledning er der under disse Omstændigheder til ikke at medtage under Oversigten andre end de Produkter, som dør rettelig hører hjemme — for da bagefter at foretage den absolut nødvendige Fuldstændiggørelse af Billedet ved en Opgørelse af Indlandets Konsum af Landbrugsvarer.

Oversigten tager sig da saaledes ud:

	1887—88	1907—08
Høstværdi incl. Halm	313 Mill. Kr.	600 Mill. Kr.
Høstudbytte i Kornenheder	66.6 Mill. Ctn.	103.1 Mill. Ctn.
Værdiansættelse pr. Kornenhed	4.7 Øre	5.8 Øre

Overskudsudførsel af:

Smør og Fløde	41.8 Mill. Kr.	176.1 Mill. Kr.
Flæsk og Svin	32.4 —	98.9 —
Kød og Slagtedyr	14.8 —	29.8 —
Huder og Skind	5.2 —	7.0 —
Heste	9.1 —	6.3 —
Æg	4.2 —	25.5 —
Ialt Overskudsudførsel	107.5 Mill. Kr.	343.6 Mill. Kr.

Overskudsindførsel af:		
Kornvarer, formalede og uformalede	10.0 Mill. Kr.	73.6 Mill. Kr.
Foderstoffer samt Foderst. af indført		
Oliefrø	13.6 —	62.5 —
Kunstgødning	1.0 —	9.7 —
Frø til Udsæd	8.3 —	7.7 —
Ialt Overskudsindførsel . . .	32.9 Mill. Kr.	153.5 Mill. Kr.
Overskudsværdi af Landbrugets		
Omsætning med Udlandet . . .	74.6 Mill. Kr.	190.1 Mill. Kr.

Det viser sig altsaa, at Landbrugets Gevinstsaldo ved dets Omsætning med Udlandet er i Tyveaaret vokset fra 74.6 til 190.1 Mill. Kr. eller ialt 115.5 Mill. Kr., svarende til ikke mindre end 155 pCt.

Saa kommer dertil Landbrugets Bidrag til Indlandets Konsum. Om denne udtalte Landbrugstoldkommissionen i sin Betænkning af 1900, at det maatte antages, at ubetinget Størstedelen af vort Landbrugs Produktions Værdi allerede da beslaglagdes af den indenlandske Befolknings Konsum, hvis Forbrug jo stadig stiger med Befolkningstilvæksten. Og i det store Hele turde Rigtigheden af denne Antagelse være hævet over enhver Tvivl. Landbrugstoldkommissionens nysnævnte Betænkning indeholder en Redegørelse for Indlandets sandsynlige Konsum af Landbrugsvarer. Det Resultat, hvortil man kom, er følgende:

	Konsum pr. Individ af		Nuværende Pris	Tilsvarende Pris 1887—88
1897	Brødkorn	325 Pd.	Kr. 0.06 =	Kr. 19.50 Ø. 5.1
	Kartofler	1½ Td.	- 3.33 =	- 5.00 Kr. 3.33
	Kød (126½ Mill. Pd.) .	54 Pd.	- 0.30 =	- 16.20 - 0.24
	Flæsk (130 Mill. Pd.) .	55 Pd.	- 0.50 =	- 27.50 - 0.40
1896	Æg (15 Mill. Snese) . .	6.4 Sn.	- 1.30 =	- 8.30 - 0.85
	720 Mill. Pd. sød Mælk	310 Pd.	Ø. 4½ =	- 13.95 Ø. 4
	27½ Mill. Pd. Smør . .	12 Pd.	- 100 =	- 12.00 - 93
1898	Til Øl, Spiritus & Gær			
	108 Mill. Pd. Korn.	45 Pd.	- 5½ =	- 2.47 5½
			Ialt . . .	Kr. 104.92

Hertil kommer imidlertid adskillige ikke medtagne Poster som Fjerkræ, Grøntsager, Huder, Skind, Havre-

gryn, Frugt m. m. Under Hensyn hertil afrundes Beløbet til 110 Kr. for Værdien af det enkelte Individ's aarlige Konsum af Landbrugsprodukter.

Det vil ses, at denne Mængde er regnet for et af Aarene 1896—97 eller 98. Der er næppe Tvivl om, at denne ved den gennemgaaende øgede Arbejds- eller Produktionsfortjeneste er steget siden da. Dette anføres imidlertid blot. Thi et talmæssigt Udtryk for en saadan sandsynlig Stigning i Konsumen kan ikke gives.

I 1887—88 var Landets Folkemængde 2.120 Mill. mod 2.635 Mill. i 1907—08, altsaa en Stigning af 515 000 Mennesker.

I 1887 betalte Landets Sukkerfabriker til danske Sukkerroeproducenter 2.5 Mill. Kr. mod 7.9 Mill. i 1907—08. Landbrugets Bidrag til Indlandets Konsum er altsaa i Tyveaaret vokset paa denne Konto med 5.4 Mill. Kr. Men endelig har Tyveaarets Prisstigning foranlediget, at ved samme Konsum var Værdien af det enkelte Individ's Konsum af Landbrugsvarer 16 Kr. 93 Øre større i 1907—08 end i 1887—88 (jvfr. de ovenfor tilføjede Priser for sidstnævnte Toaar).

Stigningen fra 1887—88 til 1907—08 i Landbrugets Bidrag til Indlandets Konsum bliver altsaa:

Befolkningstilvækst 515,000 Mennesker à 110 Kr.	56.6	Mill. Kr.
Stigning i Sukkerproduktionen	5.4	—
Prisstigning for 2.120 Mill. Mennesker à 16 Kr. 93 Ø.	35.9	—
Ialt ...	97.9	Mill. Kr.

Det vil ses, at Tallet for Smørkonsumen refererer sig til Aaret 1896. I 1887—88 var denne formentlig kendelig større. Margarinen havde jo da ikke vundet nær den Udbredelse som i 1896, selv om det synes berettiget at mene, at Svinefedt og ikke Smør anvendtes i stor Udstrækning, hvor Margarine senere traadte i Stedet. Vi maa saa her — som desværre alt for ofte i denne min Fremstilling, hvor Forsøget paa at skaffe talmæssig Underbygning glipper — ty til Skønnet. Og lad det her engang for alle være udtalt, at jeg er mig fuldt bevidst

at løbe Fare for at skønne fejl. Jeg gør mit bedste for at skønne rigtig. Men idet jeg véd, at redelig Sandheds-søgen er mit eneste ledende Motiv i denne Sag, følger heraf, at jeg kun kan være taknemlig for enhver fagkyndig Berigtigelse overalt, hvor den tiltrænges. Thi det, vi skulde se at faa frem, er Sandheden — og intet andet. Jeg sætter saa efter bedste Skøn Merværdien af Smørkonsumen i 1887—88 sammenlignet med 1896 til 10 Mill. Kr. Saa blev altsaa derved Stigningen i Tyveaarets indenlandske Konsum af Landbrugsvarer $97.9 \div 10 = 87.9$ Mill. Kr. Dette Beløb lagt til Stigningen i Overskudsomsætningen med Udlandet (115.5 Mill. Kr.) giver ialt 203.4 Mill. Kr.

Dette Beløb er altsaa Merværdien af, hvad Landbruget i 1907—08 i Sammenligning med 1887—88 udbragte sin Produktion til ved Omsætning med Udlandet og ved Indlandets Konsum.

Som Opgørelsen her er foretaget, vil det ses, at Landbruget er regnet at arbejde »paa egen Kost«. Dette synes mig det naturligeste Opgørelsesgrundlag, fordi Landmændenes Konsum af egne Produkter kun kan betragtes som et Led i Driftsudbyttet. Vil man imidlertid have sondret ud denne Landbrugernes egen Konsum og have frem Tallet for Stigningen gennem Tyveaaret af Overskudsværdien af blot Salget af Landbrugsvarer til Udland og Indland, bliver Tallene for Indlandets Konsum at opstille saaledes:

I 1887—88 1,167,000 Ikkelandbrugere à Kr. 93.07		
(Kr. 110.00 \div Kr. 16.93).....	108.6	Mill. Kr.
Forholdsmæssig Andel i 10 Mill. Kr for større Smørkonsum	5.5	—
Forholdsmæssig Andel i Landbrugets Bidrag til Sukkerkonsumen	1.4	—
Ialt...	115.5	Mill. Kr.
I 1907—08 1,605,000 Ikkelandbrugere à Kr. 110	176.5	Mill. Kr.
Forholdsmæssig Andel i Landbrugets Bidrag til Sukkerkonsumen.....	4.8	—
Ialt...	181.3	Mill. Kr.

Altsaa vilde i

1887—88 »Nettosalget« til Udland (74.6) og Indland (115.5) udgøre..... 190.1 Mill. Kr.

1907—08 »Nettosalget« til Udland (190.1) og Indland (181.3) udgøre..... 371.4 —

eller en Stigning i Tyveaaret af 181.3 Mill. Kr. mod de foran angivne 203.4 Mill. Kr. Som alt udtalt mener jeg det rettest at lægge det sidste Tal til Grund for den videre Udredning.

Denne Tyveaarets Stigning i Produktionsudbyttet er jo i og for sig anselig. Men hermed er endnu ikke givet Svar paa det Spørgsmaal, om vore Dages Produktionsudbytte er tilstrækkeligt til at yde Brugeren et Vederlag for hans faglige Virksomhed, der tør anses for passende og tilstrækkeligt til at sikre ham et Udkomme, der svarer til Tidens og Udviklingens naturlige og berettigede Krav.

Det Svar kan nemlig først gives efter en foretagen Redegørelse for, hvor stor en Del af Indtægtsstigningen, der medgaar til Dækning af den i Tyveaarsperioden indtraadte Stigning i Landbrugbedriftens Udgifter, og det da udkomne Facit giver endda ikke noget absolut Svar paa det saaledes formulerede Spørgsmaal, men angiver kun Forholdet mellem Driftsudbyttet 1907—08, sammenlignet med 1887—88.

Naar vi saa vil have Stigningen i Tyveaarets Driftsudgifter frem, skal først henpeges paa, at for Stigningen paa Udgiftskontoen Foderstoffer, Handelsgødning og Frø er alt gjort rede i den foran givne Oversigt over Tallene for vor Omsætning med Udlandet. De Udgiftsposter er vi altsaa færdige med. Forholdet er herved simplificeret til kun at omfatte følgende 3 Hovedposter paa Udgiftssiden: Arbejdslønnen, Skatterne og Renterne. Hvad først Arbejdslønnen angaar, tør man efter foreliggende statistiske Oplysninger regne med, at Landbruget i 1887—88 beskæftigede 350,000 Arbejdere mod 320,000 i 1907—08, heri medregnet Husmænd. Her er altsaa en Reduktion af 8 à 9 pCt. Og denne er formentlig rigtig, forsaavidt som den udstrakte Brug af Maskiner

og arbejdsbesparende Redskaber maa antages trods stærkt udvidet Rodfrugtdyrkning at have haft en Nedgang i Tallet af Landbrugets Lønarbejdere til Følge.

Som Grundlag for en Beregning over Landbrugets Stigning i Arbejdsudgifter foretrækker jeg imidlertid at benytte en af Kontorchef *Jens Warming* publiceret Opgørelse over Forholdene i 1901. Trods den ovenfor givne statistiske Paavisning af, at Lønarbejdernes Antal er aftaget, regnes saa for 1907—08 med det Antal Arbejdere, som Kontorchef *Warmings* Opgørelse for 1901 omfatter. Thi denne omfatter ikke polske Saisonarbejdere. Vi lader saa disses Arbejdervederlag gaa op mod Reduktionen i indenlandsk Arbejdskraft.

Skematisk fremstillet tager Hr. *Warmings* interessante Udredning sig saaledes ud:

I 1901 levede 385,200 Personer over 15 Aar af eget Arbejde i Landbruget. Hertil kommer godt $\frac{1}{2}$ Mill. forsørgede Hustruer og Børn.

Af de 385,200 er 149,300 selvstændige, nemlig	}	66,100 Gmd. (60,800 Mænd, 5,300 Kvinder)
		59,500 Hmd. (53,100 - 6,400 -)
		19,900 Parcelister og Boelsmænd
		2,900 Forpagtere
		900 Godsejere

og 235,900 arbejdende for andre, nemlig:

146,900 mandl. Arb., hvoraf 48,900 selv sørger for Logis. og hvoraf omtrent Halvdelen Husejere, Resten Fæstere, Lejere og Tjenestehusmænd, medens 98,000, hvoraf 32,000 Sønner af Husbonden, har Logis hos Husbonden.

80,500 kvindelige Arbejdere, hvoraf 28,000 Døtre af Husbonden, og 8,500 Funktionærer.

De paagældende Arbejdere fordeltes saaledes:

	Mandl. Arb.	Kvind. Arb.
Hos Husmænd	8,000 *)	9,200
- Gaardmænd	81,900 **)	58,900
- Parcelister og Boelsmd. .	4,800	4,300
- Proprietærer og Godsejere	9,400 ***)	2,000
- Forpagtere	6,000	2,500
Ikke specificeret	36,800	3,600

Ialt... 146,900 Ialt... 80,500

*) heraf 5,700 Sønner, 2,300 andre. **) heraf 22,700 Sønner, 54,400 Karle og 4.800 Daglejere. Over $\frac{3}{4}$ af samtlige disse under 25 Aar. ***) heraf kun 40 pCt. under 25 Aar.

Det fremgaar heraf, at der blandt de her omhandlede Personer fandtes 149,300 plus 48,900, ialt 198,200 Forsørgere, paa hvilke altsaa de omhandlede godt $1\frac{1}{2}$ Mill. forsørgede Hustruer og Børn er at reparere. Hver af disse Forsørgere repræsenterer altsaa i Gennemsnit ialt $3\frac{1}{2}$ forsørgede Personer.

Af de anførte 235,900 Lønarbejdere og Funktionærer er 60,000 Sønner og Døtre af Husbonderne. Lade vi foreløbig dem ude af Betragtning, har vi altsaa tilbage 175,900 Personer. Foreliggende Statistik viser, at fra 1888 til 1905 udgør Stigningen i Løn og Kostværdi gennemsnitlig for en Karl 150 Kr., for en Pige 100 Kr. samt i Løn for en Daglejer paa egen Kost 150 Kr. aarlig. Under Hensyn til, at Arbejdslønnen yderligere er steget fra 1905 til 1907—08, regner vi en Stigning af i Gennemsnit 150 Kr. for hver af samtlige Arbejdere, hvilket giver $175,900 \times 150 \text{ Kr.} = 26.4 \text{ Mill. Kr.}$

Vi kommer dernæst til Skatterne. Efter hvad derom lader sig oplyse, androg Landmændenes Ejendomsskatter samt direkte personlige Skatter til Stat og Kommune (Sogne- og Amtskommune) i 1887—88 22.7 og i 1907—08 30.3 Mill. Kr. Stigningen paa denne Konto udgør altsaa 7.6 Mill. Kr.

Endelig har vi saa Tyveaarets Stigning i Renteudredning. Foruden af Rentefoden er denne betinget af den stedfundne Stigning i Værdien af resp. Jorden, Bygninger, Besætning og Driftsinventar. For disse Beløb er imidlertid den samlede Ejendomsværdi at anse for Generalnævner. Til denne vil vi her holde os, da et Forsøg paa at udrede Stigningen for hver af de 4 enkelte Konti vilde være hensigtsløst, idet man da i altfor høj Grad maatte give sig et usikkert Skøn i Vold. Som Grundlag for Beregningen benytter vi de i de 2 Perioder ved frit Salg betalte Priser for Gaardhartkorn med Besætning og Inventar. For dette var ved 1150 frie Salg i 1887—88 Gennemsnitsprisen pr. Td. Hartk. 6512 Kr. og ved 3047 frie Salg i 1907—08 8210 Kr.,

altsaa en Stigning af 1698 pr. Td. Hartk. eller for Landets ca. 380,000 Tdr. Hartk. ialt 645 Mill. Kr. Dette Beløb forrentet med 5 pCt. giver en Renteudgift af $32\frac{1}{4}$ Mill. Kr.

I 1887—88 var som anført Salgsværdien pr. Td. Hartk. 6512 Kr., svarende til 2476 Mill. Kr. for Landets samlede Hartk. Vil man nu hævde, at den umiskendelige Stigning i Rentefoden nødvendiggør, at der for denne Ejendomsværdi regnes en højere Renteudredning, og vilde man sætte denne til 1 pCt., vilde derved Rentebyrden forøges med $24\frac{3}{4}$ Mill. Kr. til ialt 57 Mill. Kr. Lad os saa regne med dette sidste Tal. Men lad os samtidig være paa det rene med, at saa regnes der meget højt. Thi 5 pCt., som der er regnet af Værdistigningen, er en rundelig Rentefod til et Tidspunkt, hvor $4\frac{1}{2}$ pCt. Kreditforeningsobligationer noteres til Pari Kurs. Hensynet til Landmandens løse Gæld, som forrentes med mere end 5 pCt., gør det imidlertid forsvarligt at regne med denne Rente. Og 1 pCt. højere Rente af Landejendommenes samlede Værdi i 1887—88 er selvfølgelig ogsaa rundelig regnet. Det maa jo nemlig erindres, at i alle de Tilfælde, hvor Pengene skal laanes til Forbedring af Bygninger, Besætning og Inventar, foranlediges ganske vist en forøget Renteudredning. Men iøvrigt er det jo kun ved Ejerskifte, at Stigningen af den Værdi, som Jorden og forhaandenværende Bygninger havde ved Begyndelsen af det her omhandlede Tyveaar, paafører Landmanden forøget Renteudgift. Her kan da bemærkes, at i Tyveaaret er afhændet ved frit Salg og ved Tvangssalg ialt ca. 184,000 Tdr. Hartk., hvoraf en ubestemmelig Del gentagende har skiftet Ejer. Af Landets 380,000 Tdr. Hartk. har altsaa mindst 196,000 Tdr. ikke været undergivet Salg i Tyveaaret. En stor Del vil imidlertid have været undergivet Arvedeling, hvorved Værdistigningen sikkert i mange Tilfælde vil være bleven diskonteret, men det vil være klart, at man er absolut paa den sikre Side ved at paaføre Landbrugets Renteudred-

ningskonto 57 Mill. Kr. som Stigning i det omhandlede Tyveaar.

Vi fik altsaa herefter det Facit, at Landbrugets Udgifter til Arbejds løn, Skatter og Forrentning skulde i Tyveaaret været stegne med $26.4 + 7.6 + 57.0 = 91$ Mill. Kr. Produktionsudbyttets Værdifremgang var i samme Tidsrum de før omtalte 203.4 Mill. Kr. Efter Fradrag af de 91 Mill. Kr. skulde altsaa blive tilbage som Landbrugernes forøgede Driftsudbytte 112.3 Mill. Kr.

Saa er det altsaa Spørgsmaalet, om denne Tyveaarets Stigning i Driftsudbyttet tør betegnes som tilfredsstillende. Dette beror jo selvfølgelig paa et Skøn. Og mit personlige Skøn er, at Fremgangen er respektabel, og at den i hvert Fald er et uforkasteligt Vidnesbyrd om, at vort Landbrug i det forløbne Tyveaar har været ledet ad de rette Baner. En korrekt Vurdering af det angivne Tal for Driftsudbyttet Fremgang faar man jo iøvrigt bedst ved at maale dette i Forhold til Antallet af de Jordbrugere, mellem hvilke det er at reparere, eller i Forhold til Landbrugets Areal. Det vil i saa Henseende erindres, at Lønarbejdernes Lønstigning er udredet forinden det nævnte Tal for Driftsudbyttet er fremkommet. Dog saaledes, at Husbondernes 60,000 Sønner og Døtre ikke regnedes som Deltagere i Lønstigningen. Herpaa raader vi saa Bod ved at indrømme hver af dem de 150 Kr., som Lønstigningen er beregnet til for andre Arbejdere. Hertil medgaar 9 Mill. Kr., saaledes at der er tilbage som forøget Driftsudbytte 103.3 Mill. Kr. Dette er da at reparere mellem de 149.300 selvstændige Jordbrugere, hvilket givet 692 Kr. for hver.

Imidlertid er her forskellige Momenter at holde for Øje. Dels nemlig, at i Aarene 1887—88, med hvilke her er sammenlignet, var Landbrugets Driftsudbytte sikkert uforholdsmæssig tarveligt. Dels, at i dette forøgede Driftsudbytte er at fradrage en hel Del Driftsudgifter, som unddrager sig statistisk Udredning, men som spiller en stor Rolle i vor Landbrugsvirksomhed,

og blandt hvilke kan nævnes forøget Udgift til det ved den mere intense Driftsform kendelig forøgede Brug af Materiel (Maskiner og Haandværkerregninger bl. a.), Assurancer og meget andet. Og dels endelig, at Stigningen i Driftsudbytte gælder jo Forsørgere, som i Følge foranførte i Gennemsnit hver repræsenterer $3\frac{1}{2}$ Person. Hvis der af de 692 Kr. afgaar til de sidst nævnte Udgifter 92 Kr. (svarende til 13.7 Mill. Kr.) og man saa fordeiler de tilbageværende 600 Kr. paa $3\frac{1}{2}$ Person, bliver det Kr. 171.43 pro persona. Og da Lønstigningen fra 1888 til 1905 var for en Karl 150 og for en Pige 100 Kr., vil det ses, at særlig imponerende er Forøgelsen af Driftsudgifter ikke. Maalt i Forhold til Hartkornet svarer de $103.3 \div 13.7$ Mill. Kr. til ca. 235 Kr. pr. Td. Hrtk. — eller til 5 pCt. Forrentning af 5400 Kr., saafremt Landmanden selv skulde anvises paa samme personlige Vederlag ved Tyveaaret som ved dettes Begyndelse. Dette sidste vilde imidlertid være urimeligt under Hensyn til baade den gennemgaaende Lønstigning og den Hævning af Lefevoden, som denne Periode har været Vidne til. Altsaa: jeg finder Fremgangen respektabel eller ret tilfredsstillende. Hverken mere eller mindre.

Der er Anledning til her at henpege paa, at den af statistisk Bureau angivne Høstværdi kun omfatter Korn, Bælgæd, Halm, Hø, Rodfrugter og Handelsplanter, medens Afgrøden paa Landets Græsnings- og Grøntfoderarealer ikke er medtaget i denne. Imidlertid spiller jo disse Afgrøder ogsaa en meget betydelig Rolle for Landbrugets Økonomi. Vil vi derfor have et Helhedsbillede frem af Værdien af Landbrugets Afgrøder paa den ene og disses Udnyttelse paa den anden Side, maa vi medregne Græsnings- og Grøntfoderarealer samt Holdet af den Del af Besætningen, som ikke er inddraget under de foregaaende Taloversigter, nemlig Hesteholdet paa Landet og i Byerne samt Holdet af Ungkvæg.

Da Smørprisen i 1907—08 var højst 10 pCt. højere end i 1887—88, og da det er dennes Størrelse, som væsentligst bør betinge Værdsættelsen af Græsnings- og Grønt-

foderarealernes Afgrøder, er de beregnede Priser saavel for Arealudbyttet som for Holdet af Heste og Ungkvæg sat 10 pCt. højere i 1907—08 end i 1887—88. Iøvrigt har jeg saa efter et Skøn — som hermed udleveres til Kritiken — til førstnævnte Tidspunkt sat Værdien af Afgrøden pr. Td. Ld. Græsnings- eller Grøntfoderareal til 65 Kr., Holdet af en Hest paa Landet til 250 Kr., af en do. i Byerne 300 Kr. og af et Stk. Ungkvæg under 2 Aar til 90 Kr. og som nævnt 10 pCt. højere for 1907—08.

Vi faar saa følgende Tal for Værdien af Aarets Afgrøder:

	Høstværdi Mill. Kr.	Tdr. Ld. Græsnings- og Grøntfoderareal	Afgrødens saml.Værdi Mill. Kr.
1887—88...	313	1.826 Mill. à 65 Kr. = 118.6 Mill. Kr.	431.6
1907—08...	600	1.567 - à 71.5- = 112.0 —	712.0
Afgrødernes Udnyttelse i 1887-88 1907-08			
			Mill. Kr. Mill. Kr.
Værdi af Indlandets Konsum			209.8 297.8
— - Overskudssalg til Udlandet			74.6 190.1
Landbrugets Hestehold i 1887—88 353000 à 250 Kr.			88.25 —
— — i 1907—08 488000 à 275 -			— 134.2
Byernes — i 1888—88 22000 à 300 -			6.60 —
— — i 1907—08 34000 à 330 -			— 11.2
Ldb. Hold af Ungkvæg i 1887—88 436000 à 90 .			39.24 —
— — - — i 1907-08 ca.800000 à 99 -			— 79.2
Ialt...			418.5 712.5*)

I 1887—88 var altsaa Afgrødens samlede Værdi 431.6 Mill. Kr. og heraf har vi formaaet at gøre Rede

*) Det er bleven gjort gældende, at ovenstaaende Billede af Høstens Udnyttelse vilde være korrekttere, hvis Tallet for Overskudssalg til Udlandet ikke omfattede Kunstgødning, Frø til Udsæd samt Heste (hvis Foder er opført i Oversigten), hvorhos Værdien af Sædekornet burde være opført i Oversigten.

Dette er selvfølgelig i og for sig rigtigt, men jeg tilføjer dels, at ved den nævnte Form for Opgørelsen vilde Forholdet mellem de 2 Perioders Udnyttelse af Høsten yderligere forrykkes i Favor af den sidste Periode, og dels at ovenstaaende Oversigt ikke bør opfattes som andet eller mere end et Forsøg paa, under den noget vilkaarlig valgte Form for Opstillingen, ved store almindelige Hovedlinier at sammenholde Høstværdien og dennes Udnyttelse for de 2 Perioder.

for 418.5 Mill. Kr., saaledes at der er 13.1 Mill. Kr., for hvilke vi ikke har talmæssig Dækning. Men i 1907—08 faar vi hele Regnestykket til at gaa op og faar endda $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. mere ud af Afgrødens samlede Værdi end denne er opført til.

Nu vil det imidlertid erindres, at der i Indledningen er gjort opmærksom paa, at i Forhold til Smørprisen er Høstværdien for Foderafgrøderne 1907—08 sat ca. 40 Mill. Kr. for højt, sammenlignet med 1887—88, men vor mere rationelle Mælkeproduktion har formaaet at betale denne Foderafgrødernes for høje Pris. Endda fuldt ud. Thi i 1887—88 manglede der 13.1 Mill. Kr. i at faa Høstværdien udnyttet. I 1907—08 derimod klarer Landbrugsproduktionen ikke blot de 13.1 Mill. Kr., der var Deficit i 1887—88, men den 40 Mill. Kr. for høje Værdiansættelse med og $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. til. Det giver tilsammen ca. 54 Mill. Kr. Morsomt nok — her genfinder vi jo Hr. Dethlef Jürgensens 54 Mill. Kr. Blot at det Minus, han anbragte foran dem, her blev forvandlet til et Plus. Det er jo imidlertid en lille Forskel.

Selv om der vel nok bør regnes med en i Tyveaaret foregaaet Forøgelse i Mængdeudbyttet af Græsnings- og Grøntfoderarealer, afgiver denne Opgørelse dog et uforkasteligt Vidnesbyrd om Fremgangen i vor Produktions Økonomi, trods Driftsudgifternes før omhandlede Stigning. Og Paastande om, at det modsatte er Tilfældet, turde være at betegne som løs og uberettiget Tale.

Vi, som gennem den her ommeldte Tyveaarsperiode har paa nærmeste Hold fulgt den stadige Fremgang i Mælkeproduktionen, Udbredelse i Praksis af mere økonomiske Fodringsprinciper gennem forøget alment Kendskab til Ernæringsfysiologiens Love, og som i det Hele taget gennem vor faglige Virksomhed staar i nærmeste Kontakt med Landbruget — vi har sikkert paa den ene Side vel nok kunnet erkende Rigtigheden og Nødvendigheden af, at der atter og atter fra Fagkundskabens Side fremholdes for Landbruget, at der er langt frem

endnu forinden Forholdet mellem Foder og Mælkeudbytte er som det bør være, og at Mælkeproduktionens Økonomi endnu lader saare meget tilbage at ønske. Men paa den anden Side har dog vist ingen af os været i Tvivl om, at det i det store Hele bar fremad, at Udviklingsretningen for vor Landbrugsproduktion var sund og god samt at Arbejdet i saa Henseende var maaltbevidst og retliniet. Saa kan vi i øvrigt maaske nok mødes i den Betragtning, at Tempoet for Fremmarschen mod den faglige Fuldkommenheds Højder til Tider nok kunde ønskes hurtigere. Men vi har omkring 184000 Kvæghold her i Landet. Og der skal Tid til alt — og saa til at faa 184000 Jordbrugere og deres Malkekøer rigtig indstillede!

Og det forekommer mig i hvert Fald, at Tallene, som vi her har beskæftiget os med, saavel som det Indtryk, der fæstnes hos os derude, hvor Ploven gaar og hvor Mælken udvindes, harmonerer godt og styrker os i Troen til, at ogsaa vore Dages dansk Landbrug er inde paa den rette Vej.

Der er, synes mig, to iøjnespringende Momenter, som har særtegnet den Udviklingsperiode, vi her har beskæftiget os med. Og indenfor denne Kreds behøver jeg kun kortelig at henpege paa disse.

Det ene er den stærke Forskydning i Retning af at lade dyriske Salgsprodukter være Landbrugets Hovedindtægtskilde. Vi udnyttede jo herved bedst Tidens Konjunktur, vor gunstige Beliggenhed i Forhold til det engelske Hovedmarked, vi konsoliderede vort Jordbrugs Ydeevne ved Produktion af megen og god Staldgødning, vi vandt ved Føderafgrødernes omfattende Dyrkning en højlig tiltrængt Adgang til mere virksom Bekæmpelse af Ukrudtsplagen, og vi saa som Frugten af dette Arbejde stærkt forøgede Afgrøder. Vi har set Rodfrugtarealet gaa op fra 96000 Tdr. Ld. i 1888 til 461000 Tdr. Ld. i 1907 med et Udbytte pr. Td. Ld. af 211 Tdr. i 1888 mod 295 Tdr. i 1909 — en Stigning af 40 pCt. Vi har

set Grøntfoderarealerne øges fra i 1888 76000 til 146000 Tdr. Ld. i 1907, og set hvorledes Høavlen steg fra 2 Mill. Læs i 1887—88 til 4.3 Mill. Læs i 1908. Og endelig har vi set, at Kornarealet, skøndt 42000 Tdr. Ld. mindre i 1907 end i 1888 (2.036 mod 2.078 Mill. Tdr. Ld.), dog i 1907 gav et Udbytte af 26.4 mod 21.6 Mill. Tdr. i 1888. Altsammen et Vidnesbyrd om den enorme Fremgang i Produktionen af Afgrøder, som faar sin Hovedkarakter gennem den foran angivne Stigning af 55 pCt. i Mængdeudbyttet af avlede Kornenheder fra 1887—88 til 1907—08. Hvad der saaledes paa Jorddyrkningskontoen er naaet, er unægtelig betydeligt, selv om vi alle maa erkende, at der endnu er Plads for Fremgang — og for gennemgaaende megen Fremgang.

Det andet Moment, jeg ovenfor har sigtet til, er Andelsbevægelsen med den Hævning i Prisen for de mindre Brugs Produktion og med den mægtige Stigning i Produktionsmængden, som den gav Stødet til. Hvad den betyder for vor Landbrugsproduktion, er det iøvrigt ganske overflødig her at rede ud.

Der er og sikkert med Rette anket over, at det ret respektable Driftsudbytte, som Landbruget i de senere Aar har indvundet i Sammenligning med tidligere, burde være resulteret i en bedre økonomisk Status for Landmændene end den, de gennemgaaende kan opvise. Og da jeg i sin Tid læste Hr. Dethlef Jürgensens Skrift, modtog jeg uvilkaarlig Indtrykket af, at Tendensen egentlig gik ud paa, at man i Byerne brugte formeget, var ved at gaa læns for Kontanter, og at det derfor var befundet opportunt at foreholde Landmændene, at de tjener og økonomiserer for lidt.

Men naar man inde fra Hovedstaden spørger efter Landbrugets tiloversblevne Penge, ligger det jo nær som Modtræk at spørge, hvor Københavnernes Penge skal søges. Jeg fik intet Svar paa dette Spørgsmaal forleden i Nationaløkonomisk Forening. Men forresten ved jeg selv, hvor en Del af de efterspurgte københavnske Penge

skal søges. Man behøver nemlig i saa Henseende blot at løse Jernbanebillet nordud ad Kystbanen. Thi hvor mange Millioner finder man ikke der anbragt i Sommerboliger, lige fra Hellerup og op til Gilbjerg hoved!

Og hvor Landbrugets Penge er bleven af, er det ikke saa vanskeligt at gøre rede for. Den forbedrede Levefod har beslagnet en væsentlig Del. Landbrugerne er i saa Henseende fulgt godt og vel igunden for godt med. Men at ogsaa de vil have deres Andel i Tidens kulturelle Fremskridt, er der jo i og for sig intet at sige til, i hvert Fald ikke hvor den økonomiske Status berettiger til at sætte Levefoden op. Anderledes stiller Sagen sig selvfølgelig, hvor det er som Forskud paa kommende gode Tider, at dette er sket. Og kan hænde, at dette er praktiseret i væsentlig større Omfang end hensigtsmæssigt!

Den største Del af Landmændenes Produktionsgevinst er imidlertid formentlig medgaaet til Forbedring af Bedriften eller i mange Tilfælde til Køb af en større og bedre Bedrift. Tilvæksten i Besætningen var i Tyveaaret 155000 Heste, 650000 Kreaturer og ca. $\frac{3}{4}$ Mill. Svin. Husrummet til disse er næppe tilvejebragt under 150 Mill. Kr. og den paagældende Besætnings egen Værdi er næppe under 200 Mill. Kr., hvortil kommer Tilvejebringelse af Husrum for den stigende Befolkning. Saa Maskinkontoen! hvad er der ikke alene givet ud for Selvbindere og Halmpressere. Og paa denne Konto er der sikkert jevnlig foretaget Anskaffelser, som den forhaandenværende kontante Beholdning ikke gav Dækning for, og som kunde og burde have afventet en bedre økonomisk Status. Heller ikke Udgivelsen af de mange Penge, som er anvendt til bedre Bohave, Cykler og Løsøre, vil i alle Tilfælde være vel motiveret. Anderledes derimod gennemgaaende med de Penge, der er medgaaede til den i Tyveaaret stedfundne Opdyrkning af ca. $\frac{1}{4}$ Mill. Tdr. Ld., til Draining (i 1896—1906 alene 49000 Tdr. Ld.), for ikke at tale om Sparekassebeløbene

som — Hovedstaden fraregnet — i 1906 udgjorde 492 Mill. Kr. mod 212 Mill. Kr. i 1886.*)

Fremgangen i dette sidste Beløb kunde unægtelig ønskes større. Og en stor Del af de Penge, som Landmændene har levet op i uproduktivt Øjemed, kunde nok været ønsket bedre anvendte. Imidlertid er det vel i det store Hele næppe Landbrugere, der i fremtrædende Grad vil kunne sigtes for at have levet over Evne. Men hvorom alting er, vil de her fremdragne Momenter formentligt i alt væsentligt afgive behørig Forklaring paa, hvad Landbrugets Driftsudbytte er gaaet til.

At Landbrugets Gæld er steget, er imidlertid desværre sikkert en Kendsgerning, som ikke lader sig bestride. Men utvivlsomt er det ogsaa, at Ejendomsværdien er steget i stærkere Tempo. I 1909 var Gennemsnitsprisen ved frit Salg 8548 Kr. pr. Gaard-Hartkorn med Besætning og Inventar, eller rigelig 2000 Kr. højere end for en Snes Aar tilbage. Og Smaabrugenes Værdi er steget forholdsvis stærkere. Men blot 2000 Kr. pr. Td. Hartkorn giver 760 Mill. Kr. Fremgang for den samlede Landejendomsværdi. Det betyder jo en Del, og navnlig hvis man turde regne med, at denne Værdi ikke vilde gaa tilbage.

Her ligger imidlertid Hovedfaren. Thi vel kan man hævde, at det i Tyveaaret indvundne forøgede Driftsudbytte, foruden at yde et forøget Arbejdsvederlag til Brugeren, der staar nogenlunde i Forhold til den gennemgaaende Stigning i Arbejdsfortjeneste, som i denne Periode hidførtes, har formaaet at yde fuld Forrentning af den forøgede Landejendomsværdi. Og vel kan man ud fra denne Betragtning søge hævdet, at Landbrugets Driftsmidler er bleven saa betydeligt forbedrede og dettes udbyttegivende Evne saa stærkt forøget, at Landejendommenes Værdistigning i Forhold dertil er vel moti-

*) I Overformynderiets udenbys Afdeling er fra 1900 til 1910 det indstaaende Beløb forøget med ca. 34 Mill. Kr.

veret — egentlig kun et moderat Udtryk for Fremgangen i Landbrugets Rentabilitet, saaledes at det skulde være berettiget at regne denne Værdistigning som en blivende Fremgang, ret upaavirkelig af Konjunkturerne.

Det turde imidlertid for Landmændene være klogt og derfor nødvendigt at regne med, at Tiderne kan skifte, og Prisen for de Varer, hvoraf Landbrugets Hovedindtægter flyder, gaa stærkt ned. I 1887 var Landets Prisniveau — det saakaldte »index number«, Prisniveauet for en stor Del almindelige Forbrugsartikler — 19 pCt. og i 1895 endog 27 pCt. lavere end i 1907. En saadan Prisnedgang vilde sluge hele det forøgede Driftsudbytte, medens Udgifterne til Arbejdsløn, Skatter og Renter maatte regnes at forblive upaavirkede af Nedgangen.

Derfor bør Landmændene være kloge Husholdere, som ved omsigtsfuld Økonomi ruster sig til kommende Tidens magre Aar. Og den solideste Rustning i saa Henseende er og bliver det kontante Rygstød, som ingen Konjunkturbølge river med sig.

At forbedre sin Bedrift og dennes samlede Driftsmidler er af det gode i alle de Tilfælde, hvor man har økonomisk Evne til selv at præstere denne. Men hvor Forbedringen er gennemført ved Stiftelse af betydelig Gæld, arbejder man paa usikker Grund og er i for høj Grad prisgivet en indtrædende modgaaende Konjunktur.

Men alt i alt turde det være uretfærdigt at debitere dansk Landbrug for Hovedansvaret for den økonomiske Misère, vi for Tiden lider under herhjemme. Thi Landbrugets Status og Evne til at yde sit store og forsvarlige Bidrag til Nationens økonomiske Husførelse er i Virkeligheden mindst lige saa god som nogensinde tilforn, saa det er i hvert Fald ganske ubeføjet at sigte Landbruget for og at raabe, saa at det høres ud over Landsgrænsen, at dettes Produktionsretning er forkert og dets Produktionsudbytte i Henhold dertil ganske utilfredsstillende.

Nej Kursen er solid og god nok. Generaldirektør Rubin sluttede sig gennem sine Udtalelser forleden i Nationaløkonomisk Forening til denne Opfattelse. Men tilføjede han: det kan jo være, at Landmændene er komne ind paa at fyre lovligt stærkt op. Der er maaske noget om det — noget om, at Landmændene i mange Tilfælde tiltrænger et Kursus i økonomisk Fyring.

Saa fortsæt imidlertid De, mine Herrer, trøstigt Deres betydningsfulde Virksomhed som dem, der skal vejlede Landmændene til at blive økonomiske Fyrbødere. De har lærvillige og lydøre Elever. Og Maalet, der ved begge Parters gode Samvirken skal tilstræbes, er: en Landbrugsproduktion, hvis Økonomi i det store Hele kan staa for Censuren, og hvis Udbytte i Henhold dertil skaber tilfredsstillende og gode Kaar indadtil samt udadtil den økonomiske Uafhængighed, der for den enkelte Samfundsborger saavel som for det hele Statssamfund bedre end noget andet tjener til at konsolidere Stillingen overfor, hvad en uvis Fremtid maatte bære i sit Skød.

Den ledende Præsident: Maa jeg paa Forsamlingens Vegne rette en Tak til Forpagter Sonne for det ligesaa glimrende holdte som fuldt underbyggede Foredrag om Landbrugets økonomiske Stilling. Jeg tør nok sige, at vi alle har imødeset Forpagter Sonnes Redegørelse for dette Forhold med stor Forventning, men jeg tør ogsaa hævde for alles Vedkommende, at vor Forventning er ikke blevet skuffet ved at høre Forpagterens Foredrag. Det har indeholdt mere, og jeg tør sige, det har udredet Forholdene bedre, end vi har turdet vente. Maa jeg takke Dem paa Forsamlingens Vegne.

Jeg véd ikke, om nogen af de Tilstedeværende vil udtale sig i Anledning af det holdte Foredrag? (Ophold. — — Ingen begærer Ordet). Det forbavser mig ganske vist ikke. Efter et saa fyldigt Foredrag vilde det ikke være let for nogen at tale. Jeg vil kun gentage vor Tak. Vi gaar derefter over til den næste Sag.

Det næste Punkt paa Dagsordenen var:

4. Udvidede Kontrolforeninger.

Indledet af Konsulent *Duborg*, Rudkøbing.

Paa Midtlangeland blev i 1907 oprettet en udvidet Kontrolforening med det Formaal for Øje, at Medlemmerne i Foreningen foruden det almindelige Kontrolregnskab skulde have ført et fuldstændigt Driftsregnskab. Det har vist sig i de forløbne 3 Aar, at Foreningen har kunnet løse sin Opgave, og den har i alle Henseender virket til fuld Tilfredshed for Medlemmerne, saa den nu fortsætter paa en ny treaarig Periode og med stigende Tilslutning.

Man kan vel derfor med Rette gaa ud fra, at ved Hjælp af udvidede Kontrolforeninger er der Mulighed for, at Regnskabsføringen i Landbruget kan blive gennemført i lige saa stor og maaske større Udstrækning, end den Kontrolforeningerne nu udfører. Det er nemlig sandsynligt, at de udvidede Kontrolforeninger med en saa omfattende Regnskabsføring vil kunne paaregne større Interesse blandt Medlemmerne, end der for Tiden bliver Kontrolforeningsarbejdet til Del.

Regnskabsformen, som anvendes i den nævnte Forening, er anlagt med den Opgave, at Regnskabet skal kunne vise: 1) »Hvor meget de forskellige Afgrøder giver i Nettoudbytte pr. Td. Land« og 2) »Hvorledes de forskellige Besætningsgrene betaler det hjemmeavlede Foder«.

Det er disse to Forhold, som er det bestemmende for et Landbrugs Rentabilitet, og det vil derfor være af den største Betydning at faa Klarhed over disse Forhold.

Endvidere maa et Landbrugsregnskab anlægges saaledes, at man virkelig er i Stand til at kontrollere dets Rigtighed, saa man faar absolut Tillid til de Tal, som fremkommer. Vil man anlægge et Regnskab efter disse Grundregler, tror jeg, det vil gaa andre, som det er gaaet mig, at man nødvendigvis maa anvende dobbelt Bogholderi.

Indenfor Landbruget er der paa Forhaand en stærk

Uvillie mod selve Ordet dobbelt Bogholderi. De fleste tænker sig derved et Regnskab saa uhyre vidtløftigt, at det vil være alt for besværligt at anvende i det praktiske Landbrug. Og det er førøvrigt ikke uden Grund, at der har dannet sig en saadan Opfattelse. De tidligere Forsøg paa at anvende dobbelt Bogholderi i Landbrugets Tjeneste har ikke altid været heldige. Man har vist altid begaaet den Fejl at lade de daglige Optegnelser straks indgaa i Bogholderiet, og derved faar man et saa uhyre stort Talmateriale at arbejde med hele Aaret igennem, saa Regnskabsføringen nok kan blive uoverkommelig.

Benytter man derimod den Fremgangsmaade at føre de daglige Optegnelser om Arbejdskraftens Anvendelse, Foderforbruget o. s. v. som enkelt Bogholderi, og kun ved den samlede Aarsopgørelse anvender dobbelt Bogholderi, saa vil hele Regnskabsføringen kun kræve forholdsvis faa Tal og er paa denne Maade gennemførlig. Enhver, som er kendt med Bogholderi, vil kunne indse, at man ved denne Ordning kan opnaa fuldtud det samme som ved et fuldstændig gennemført dobbelt Bogholderi.

Jeg beder Dem ogsaa stadig erindre, at det ikke er en teoretisk Paastand, jeg fremfører, men en Beskrivelse af Forholdene i den udvidede Kontrollforening paa Midtlangeland, og der foreligger dog nu 3 Aars Erfaringer, saa man med nogen Sikkerhed kan bygge derpaa. Og yderligere kan jeg sige, at Medlemmerne i denne Forening ikke har bedre Betingelser for at kunne gennemføre Regnskabsføringen end Medlemmerne i enhver anden Kontrollforening.

Da Opgaven ved Regnskabsføringen er at paavise, hvor stort et Nettoudbytte de forskellige Afgrøder giver, og hvorledes de forskellige Besætningsgrene betaler det hjemmeavlede Foder, maa Regnskabet anlægges med lige saa mange Konti, som man har Afgrøder og Besætningsgrene. Det vil derimod af mange Grunde være upraktisk og uheldigt at have en Konti for hvert Skifte.

Her er imidlertid ikke Lejlighed til at komme ind paa Enkelthederne ved Regnskabsføringen; jeg vil i den Henseende henlede Opmærksomheden paa en Bog: »Vejledning i Landbrugets Bogføring«, hvor jeg har behandlet dette Emne og anfører som Eksempel et Aarsregnskab fra et Medlem af den udvidede Kontrollforening.

I en lille Tabel har jeg sammenstillet Tallene fra de forløbne tre Regnskabsaar for at vise, hvad det er, Landmanden opnaar ved at være Medlem af en saadan Forening.

Der vil altid være delte Meninger om mange Smaating ved Regnskabsføringen, og Regnskabet maa selvfølgelig anlægges saa det passer med Driftsforholdene paa den enkelte Ejendom, men netop ved dobbelt Bogholderi har man en ubegrænset Bevægelighed i saa Henseende.

Jeg tror derfor ogsaa, at man ved Anlæggelsen af et Landbrugsregnskab ikke maa fravige det Hovedprincip, at Aarsopgørelsen føres som dobbelt Bogholderi, medens de daglige Optegnelser Aaret igennem føres paa en enkelt og simpel Maade. Man kan derved faa alle de med det dobbelte Bogholderi forbundne Fordele og har dog kun forholdsvis faa Tal at arbejde med.

Den udvidede Kontrollforening paa Midtlangeland har nu ialt 10 Medlemmer med tilsammen ca. 300 Køer og 1000 Tdr. Land. Ejendommenes Størrelse varierer lige fra 30 til 250 Tdr. Land, og Fremgangsmaaden synes at passe lige godt paa større som paa mindre Ejendomme.

Foreningen er altsaa lidt mindre end de almindelige Kontrollforeninger. Og i en Forening med forholdsvis mange mindre Ejendomme vil man ikke kunne naa et saa stort Koantal, som her angivet. Jeg er tilbøjelig til at tro, at 14—16 Medlemmer i en udvidet Kontrollforening vil være det højeste, naar én Assistent skal kunne overkomme Arbejdet.

I Foreningen foregaar Arbejdet paa den Maade, at

det enkelte Medlem maa gøre nogle daglige Optegnelser om Arbejdskraftens Anvendelse og Foderforbruget, og selvfølgelig maa der føres en almindelig Kassebog. Men dermed er ogsaa angivet alt, hvad der forlanges af Medlemmerne i en udvidet Kontrollforening, og som man vil forstaa, kan dette kun medføre ringe Ulejlighed, det drejer sig kun om faa Minutters Arbejde daglig, det er af den Slags Arbejder, som nærmest kun er en Vane.

Alle Opgørelser foretages af Assistenten. Ved hver Maanedes Slutning opgøres »Arbejdsregnskabet« og »Foderregnskabet«, og Posterne fra Kassebogen indføres i »Penge-regnskabet« paa de forskellige Konti, hvor nu hver enkelt Post hører hjemme. Ved Regnskabsaarets Slutning er det da temmelig hurtigt for Assistenten at foretage »Aarsopgørelsen«; paa en almindelig Bondegaard varer det ca. 2 Dage.

Det almindelige Kontrolregnskab føres ganske paa sædvanlig Maade og opgøres uafhængig af Driftsregnskabet. Selvfølgelig undlader man ikke at sammenligne Tallene fra Kontrolregnskabet med Driftsregnskabet, da man derved har en solid Kontrol for Kontrolregnskabets Rigtighed.

Gennem mange Aar er der arbejdet for at faa Regnskabsføringen indført i Landbruget. Der er holdt mange Foredrag om dette Emne, og der er afholdt et meget stort Antal Kursus i Regnskabsføring i saa at sige alle Egne af Landet. Men alle disse Bestræbelser synes at have været ganske virkningsløse; der føres fremdeles ikke noget Regnskab af Landmændene.

Man kan sikkert let blive enige om, at Manglen af et godt Regnskab er en af de største Svagheder ved det moderne Landbrug. Der fremføres de mærkeligste og mest modstridende Paastande om de enkelte Driftsgrenes Rentabilitet, og Landmændene selv kan ofte ikke engang klare Spørgsmaalet for deres eget Vedkommende. Det bør selvfølgelig blive saaledes, at enhver Landmand af sit Regnskab bestemt kan se, hvorvidt f. Eks. Malke-

kvæget betaler sig eller ikke og ligesaa med enhver anden Besætningsgren og med de forskellige Afgrøder.

Det er denne Opfattelse, som har ført til Dannelsen af den udvidede Kontrolforening paa Midtlangeland, og da Erfaringen derfra nu har vist, at paa denne Maade kan Regnskabsføringen i Landbruget virkelig gennemføres, bør der sættes et energisk Arbejde i Gang for at fremme Dannelsen af saadanne Foreninger. Alle de bestaaende Kontrolforeninger maa efterhaanden omdannes i den Retning.

Det fremhæves fra forskellige Sider, at da Kontrolforeningernes Regnskaber er ret mangelfulde, kan det ikke nytte foreløbig at udvide Virksomheden til at omfatte andre Grene af Bedriften. Denne Betragtning er efter min Mening ganske fejlagtig. Thi hvorfor er Kontrolforeningernes Regnskaber saa mangelfulde? Det maa være, fordi Assistenterne ikke er dygtige nok og det skorter paa Interesse fra Medlemmerne selv, muligvis er Regnskabsformen ikke anlagt saaledes, at man har tilstrækkelig Kontrol paa Tallenes Rigtighed; men netop disse Svagheder vil afhjælpes, naar Kontrolforeningernes Regnskabsføring kommer til at omfatte hele Driftsregnskabet. Assistenten faar i en saadan Forening absolut mere Interesse for sit Arbejde end med den nuværende Ordning, ligesom det jo almindeligvis vil være en Forudsætning, at Assistenten har en god Uddannelse. Assistenten kommer ogsaa til i langt højere Grad end nu at arbejde sammen med hver enkelt Landmand, og ved dette Samarbejde vil Landmandens Interesse og Forstaaelse for Regnskabsføringen komme ganske af sig selv. Som tidligere omtalt har man gennem Driftsregnskabet en sikker Maalestok for Kontrolregnskabet's Rigtighed.

Det er heldigst, at Assistenten har en god Uddannelse i Regnskabsføring. Særlig i Begyndelsen har dette stor Betydning; naar først der foreligger et eller flere afsluttede Aarsregnskaber, er det let at fortsætte, og Medlemmerne er da ogsaa fortrolige med Regnskabsføringen.

Jeg vil derfor haabe, at Skolerne, som uddanner Kontrolassistenter, vil interessere sig for denne Sag og anlægge Undervisningen saaledes, at enhver Assistent har Betingelser for at kunne udføre Arbejdet i en udvidet Kontrolforening. Og det er slet ikke nogen urimelig Fordring at stille med Hensyn til Assistenternes Uddannelse; enhver almindelig begavet ung Mand vil kunne lære det fornødne paa mindre end et halvt Aar.

Man maa sikkert kunne vente, at flere unge, dygtige Mennesker faar Lyst til Pladsen som Assistent i en udvidet Kontrolforening, end det er Tilfældet under de nuværende Forhold. Det vilde jo ogsaa være en god Foruddannelse for enhver ung Landmand, om han en Tid havde været Assistent i en udvidet Kontrolforening, det vilde give en fortrinlig Lejlighed til at sætte sig ind i Landbrugets Driftsforhold.

Man kan med Rette sige, at den bedste Form for Landbrugets Regnskabsføring vilde være, at Landmændene selv førte deres Driftsregnskab, og forhaabentlig kommer det ogsaa dertil en Gang. Men som Stillingen er i Øjeblikket, er det min Overbevisning, at den eneste Vej frem, for at faa Regnskabsføringen indført i Landbruget, er at lade Kontrolforeningerne overtage dette Arbejde, og jeg vil derfor haabe, at de udvidede Kontrolforeninger maa finde Tilslutning hos de forskellige Institutioner, som har med denne Sag at gøre.

I følgende tre Tabeller er givet en Oversigt for de forløbne tre Aar i den udvidede Kontrolforening paa Midtlangeland.

Ved Driftsudbytte er her forstaaet det Udbytte, som Ejendommen giver til Forrentning, Skatter og til Ejerens private Forbrug. Tallet for Gennemsnit for hele Arealet er absolut rigtigt; dette kan man ikke paa samme Maade bevise for de enkelte Afgrøder, de mulige Fordelingsfejl faar dog næppe nogen stor Indflydelse og vil ikke kunne forrykke Forholdet mellem Afgrøderne.

Tabel I.

Driftsudbytte pr. Td. Land fra $1/7$ 1907 til $30/6$ 1910.

Ejendom	Gens. for hele Arealet	Korn	Roer	Græs	Lucerne	Græs- frø	Roefrø
a.	81.05	66.82	120.08	115.16			
b.	103.56	126.06	55.65	134.77			
c.	121.33	102.76	166.55	85.14	364.15		
d.	142.12	58.17	204.30	126.19	484.78		
e.	55.85	42.43	25.88	85.19			
f.	109.24	90.96	134.55	122.19			
g.	89.39	79.65	37.65	191.04			
h.	75.25	85.19	63.05	127.56			
Gennemsnit $1/7$ 07— $30/6$ 08	97.23	81.51	100.96	123.41	424.47		
a.	62.39	54.89	00	97.86	112.82		
b.	110.64	87.42	41.44	98.43	195.40		
c.	107.25	74.52	81.08	105.47	284.56		
d.	124.21	54.10	104.25	142.98	288.00		
e.	70.04	63.77	57.07	91.81	66.29		
f.	90.37	58.69	93.20	186.46			
g.	49.77	53.96	÷ 9.78	61.34			
h.	91.16	81.30	104.85	45.04	163.44		
i.	90.28	76.47	63.19	95.29	323.82		
Gennemsnit $1/7$ 08— $30/6$ 09	88.46	67.24	66.92	102.74	249.05		
b.	63.67	48.80	÷ 43.65	78.64	31.00		
c.	115.54	69.05	197.79	82.47	253.20		
d.	198.35	67.23	57.56	167.82	289.55		527.51
e.	124.78	62.14	124.08	142.84	158.61	342.81	
f.	100.40	89.26	95.94	99.91	48.81		
g.	66.61	52.38	59.36	148.31			
h.	77.43	53.00	118.90	52.85	217.23		
i.	72.47	56.42	46.81	78.18	223.83		
Gennemsnit $1/7$ 09— $30/6$ 10	102.41	62.29	82.97	106.38	174.55		

Tabel II.

Driftsudgifter pr. Td. Land fra $1/7$ 1907 til $30/6$ 1910.

Ejendom	Folkehold	Hestehold	Materiel	For-skelligt	Ialt
a	57.58	25.64	6.75	2.82	92.79
b	58.32	22.78	5.24	1.83	86.34
c	48.20	18.58	11.36	1.07	79.14
d	63.07	23.20	10.53	2.20	99.00
e	57.87	24.31	6.81	5.90	94.89
f	43.30	16.46	8.01	0.94	68.71
g	37.90	17.44	5.87	0.73	61.94
h	47.20	21.22	7.99	1.07	77.57
Gns. $1/7$ 07— $30/6$ 08	51.68	21.22	7.82	1.83	82.55
a	56.40	22.64	8.41	1.82	89.27
b	65.24	22.91	12.14	1.39	101.68
c	43.89	22.63	15.50	5.60	87.62
d	69.47	30.75	8.33	2.98	111.53
e	46.65	33.94	8.29	1.40	90.28
f	49.85	26.32	6.86	2.89	85.92
g	49.22	24.47	5.12	0.87	79.68
h	42.64	19.14	12.71	2.59	77.08
i	33.95	18.00	8.20	4.27	64.42
Gns. $1/7$ 08— $30/6$ 09	50.81	24.56	9.51	2.62	87.50
b	59.30	20.99	12.46	1.07	93.82
c	59.80	27.17	11.55	0.69	99.21
d	58.89	24.32	13.49	1.21	97.91
e	38.43	27.70	9.38	0.61	76.12
f	50.41	27.44	8.75	0.60	86.60
g	43.34	20.60	10.63	0.87	75.44
h	48.58	23.78	9.31	0.38	82.05
i	45.79	25.86	11.91	0.60	83.56
Gns. $1/7$ 08— $30/6$ 09	50.57	24.73	10.94	0.60	86.84

Tabel III.

Oversigt over forskellige Forhold vedrørende Besætningen
fra $1/7$ 1907 til $30/6$ 1910.

		Ejendom								
		a	b	c	d	e	f	g	h	i
$1/7$ 1907— $30/6$ 1908	Pd. Mælk pr. Ko	6912	6485	6294	6373	4999	5141	5106	5950	
	Prisen pr. Pd. Mælk i Øre	4.37	4.44	4.07	4.60	4.43	4.33	4.26	4.42	
	Køerne betalt 1 hjemmeavlet F.-E. med Øre ..	5.30	5.30	5.16	5.93	4.36	3.75	5.15	4.96	
	Tyre og Opdræt betalt 1 hjemmeavlet F.-E. m. Ø.	4.35	6.69	3.70	3.62	4.70	5.80	7.20	4.10	
	Prisen pr. Hestedag i Øre	191	170	148	134	158	121	167	156	
$1/7$ 1908— $30/6$ 1909	Pd. Mælk pr. Ko	6862	6470	5779	6487	5629	5665	4884	5801	6008
	Prisen pr. Pd. Mælk i Øre	4.22	4.23	4.12	4.43	4.26	4.27	4.25	4.23	4.28
	Køerne betalt 1 hjemmeavlet F.-E. med Øre ..	4.58	5.50	3.93	5.41	4.49	4.09	3.96	5.32	3.75
	Tyre og Opdræt betalt 1 hjemmeavlet F.-F. m. Ø.	2.12	2.67	4.44	4.66	2.00	3.30	2.26	0.66	3.12
	Overskud pr. levende Gris i Kr.	4.56	7.41	14.50	12.75	1.48	10.85	11.72	3.39	14.40
	Prisen pr. Hestedag i Øre	191	183	167	180	220	210	254	147	149
$1/7$ 1909— $30/6$ 1910	Pd. Mælk pr. Ko		4590	6175	6006	5160	5927	4939	5743	5937
	Prisen pr. Pd. Mælk i Øre		4.37	4.37	4.53	4.40	4.27	4.44	4.26	4.38
	Køerne betalt 1 hjemmeavlet F.-E. med Øre ..		3.62	4.03	5.09	4.19	4.33	3.85	4.40	3.84
	Tyre og Opdræt betalt 1 hjemmeavlet F.-E. m. Ø.		0.22	1.84	2.07	5.10	2.71	5.13	1.59	1.59
	Overskud pr. levende Gris i Kr.		18.23	31.15	33.38	18.89	38.11	19.64	16.98	28.41
	Prisen pr. Hestedag i Øre		167	213	172	174	1.98	202	167	196

Man vil se, at Driftsudgifterne pr. Td. Land varierer kun lidt fra Aar til Aar, særlig naar man sammenligner med Driftsudbyttet, som kan svinge meget fra det ene Aar til det andet.

Tabel II er ganske interessant derved, at den viser, at Regnskabsformen virker med ret stor Nøjagtighed.

Regnskabet over Kobesætningen og Tyre og Opdræt opgøres saaledes, at Regnskabet viser, hvor meget der er betalt for det hjemmeavlede Foder. For Heste og Svin sættes det hjemmeavlede Foder til omtrent den samme Pris, som Køerne betaler for 1 Foderenhed.

For det første Aar er Regnskabet for Svinene ikke medtaget her, da det ikke den Gang blev opgjort paa samme Maade som de to sidste Aar.

Ved Hestedage forstaas kun de Dage, som Hestene er i Arbejde, og det er derved, at Prisen bliver saa høj.

De ret store Svingninger fra Aar til Aar i Tabel I og III er let forstaaelige, naar man kender Forholdene nærmere paa hver enkelt Ejendom.

Bestyrer *Dorph-Petersen*: Selv om man kan sige som Forpagter *Sonne*, saaledes som det er refereret, at han har sagt i nationaløkonomisk Forening: »Hvad gør det, at der ingen Regnskaber er, naar bare Sparekassebogen er i Orden« — og naturligvis gør det særlig ikke noget for Forpagter *Sonne*, som aabenbart har Regnskabet i Hovedet — saa kan vi dog alle være enige om, at det ønskelige var, at Landmændene saa vidt muligt førte Regnskab. Derfor har vi sikkert alle været glade ved at høre dette Foredrag, navnlig fordi Hr. Duborg sagde baade i Gaar ved Landbrugskandidatforeningens Generalforsamling og nu her i Dag, at Sagen er gennemført paa Langeland uden Vanskeligheder. Det betonedes han meget stærkt i Aftes, og det er det, jeg gerne vilde sætte Fingeren paa. Det har altid været sagt og altid være troet, at det medførte saa store Vanskeligheder for Landmændene at føre et fuldkomment Regnskab. Sagen

er, at mange Landmænd fører kun delvist et Regnskab, idet de i mange Tilfælde ikke kan faa Tid til en endelig Opgørelse af dette og mangler jo saa Hovedresultatet deraf. Men naar det kan gøres paa en mindre Gaard med et Par Minutters Arbejde daglig af Ejeren, saaledes som Hr. Duborg har meddelt det — det er mig forørigt uforstaaeligt, at det kan gøres — saa er det ingen Sag. Men det er mig som sagt ubegribeligt; for Tal, som de af Hr. Duborg fremlagte, maa nødvendigvis kræve et ikke helt lille Regnskab for hver enkelt Gaard. Kan man imidlertid ved en Samvirksomhed mellem Kontrolforeningerne og Brugerne af Ejendommene saa let som af Hr. Duborg angivet naa dette Resultat, er denne for Landbruget overmaade vigtige Sag sikkert kommet et godt Stykke fremad.

Jeg havde dog ikke bedt om Ordet, hvis det ikke var for at bede Hr. Duborg give lidt Oplysninger om et enkelt Punkt i det meddelte Regnskab. Medens det af de hidtil offentliggjorte fuldkomne Landbrugsregnskaber nærmest synes at fremgaa, at Græsmarken i Reglen kommer ind som en sørgelig Nummer sidst, er det modsatte Tilfældet med dette Regnskab, hvor den kommer ind som en smuk Nummer et, saa vidt man kan se. Imidlertid er det altid blevet fremhævet som en særlig Vanskelighed ved Markregnskabet at fastslaa Værdien af Græsmarksafgrøden. Jeg vilde derfor gerne bede Hr. Duborg oplyse os om, hvorledes disse Værdier er bestemt ved de langelandske Regnskaber; da Græsmarksafgrøden som bekendt omfatter omtrent $\frac{2}{5}$ af hele det dyrkede Areal her i Landet, spiller det en meget stor Rolle at faa disse Afgrøders virkelige Værdi frem. Det er min Opfattelse, at andet Aars Græsmarker jævnlig giver Tab, fordi de indeholder saa faa Bælgplanter. Vi maa derfor stræbe efter at benytte en saadan Frøblanding, at vi sikrer os en rigelig Bestand af Bælgplanter ogsaa i andet Aars Græsmarker.

Konsulent *Otto Pedersen*: Jeg vil gerne understrege, at Indlederen utvivlsomt har Ret i, at skal vi for Landbrugets Vedkommende komme nogen Vegne med Hensyn til Regnskabsførelse, da maa det være ad det dobbelte Bogholderis Vej. Dernæst vil jeg indskrænke mig til at spørge: Til hvilke Priser har man debiteret de Roer og det Grøntfoder, der er brugt til Svinefoder? Og hvem er de debiterede? Er de debiterede Svineholdet? Jeg hørte det ikke. Og ved den Aarsoppgørelse, der er sket ved Aarets Slutning, hvem har der foretaget Opførelsen af Beholdningerne, som nødvendigvis maa tages med?

Konsulent *O. H. Larsen*: Jeg tror, at Indlederen kan være rolig for, at der ikke mangler Interesse for dette Spørgsmaal; det viser sig bl. a. derved, at Spørgsmaalet nu drages frem ved saa mange Lejligheder, tit ogsaa ved Lejligheder, hvor det ikke synes at høre saa ubetinget hjemme som her. Men det er et Udtryk for, at der er megen Interesse for Spørgsmaalet i Øjeblikket. Jeg tror ogsaa, at Indlederen i Hovedsagen har Ret i, at det er en praktisk Maade, man har grebet Sagen an paa ovre paa Langeland. Jeg tror i det hele, han har Ret, naar han har udtalt, at det er den eneste Maade, hvorpaa vi faar Landbrugsbogføring gjort almindelig og faar Landmandens Interesse tilstrækkelig vakt for denne Sag. Der er tre Fremgangsmaader, der kunde være Tale om, og som alle har været bragt i Forslag: 1) at knytte Regnskabet til de bestaaende Kontrollforeninger, 2) at danne særlige Regnskabsforeninger og 3) at oprette saakaldte Regnskabsbureauer. Jeg har i nogle Aar arbejdet lidt med dette Spørgsmaal, og efter mit Kendskab til Sagen er jeg kommet til den Opfattelse, at det naturligste vil være at søge denne vigtige Sag løst i Tilknytning til de bestaaende Kontrollforeninger.

Jeg er ligesom Hr. Duborg af den Mening, at Kontrollforeningssagen i sig selv vilde være godt tjent dermed. Vi kan jo være enige om, at hvor stor Betydning vi

end alle tillægger Kontrolforeningerne, klæber der dog væsentlige Mangler ved dem. Jeg har den Opfattelse, at adskillige af disse Mangler vilde kunne afhjælpes ved, at hele Bedriften blev inddraget under Kontrolforeningsregnskabet; det medførte tillige den Fordel, at Konsulenten eller Assistenten, der har med Regnskabet at gøre, vilde kunne besøge Ejendommen tiere, end han kan under de nuværende Forhold, hvilket ogsaa for Kontrollen af Kvægbruget vilde have stor praktisk Betydning. Endelig kunde det medføre en betydelig Fordel derigennem, at man — de nuværende Kontrolassistenter ufortalt — kunde knytte mere interesserede og dygtigere Folk til denne Virksomhed, naar man drager hele Driftsregnskabet ind under den. Det er min Opfattelse, at Regnskabet vilde vinde betydeligt i Interesse derved, og den unge Mand, der har med det Arbejde at gøre, vilde føle sig anderledes bundet til denne Virksomhed, end naar han udelukkende beskæftiger sig med Kontrolforeningsregnskaberne, der i Aarenes Løb let bliver noget ensformige. Dernæst er det, som Hr. Durborg fremhævede, en ganske fortrinlig Foruddannelse for en ung Landmand at være knyttet til en saadan Regnskabsvirksomhed i nogle Aar, før han selv skal drive Landbrug.

Til selve Regnskabet vilde jeg gerne knytte enkelte Bemærkninger. Det har ogsaa overrasket mig at se Græsmarkerne staa med saa udmærkede Resultater; thi det er ikke fuldt overensstemmende med Regnskaber andet Steds fra. Men jeg tvivler ikke om, at det meget vel kan være rigtigt. Jeg kender ikke saa meget til Forholdene paa Langeland, men jeg tror, at man gennemgaaende har gode Græsmarksarealer dér ligesom ogsaa fortrinlige Lucernearealer. Men forøvrigt vil jeg sige til Dr. Dorph-Petersen, at det gør mig ondt, at han ser saa mørkt paa Græsmarksafgrøderne. De Regnskaber, jeg har haft med at gøre paa Sjælland, viser ikke nær saa mørkt et Billede af Græsmarkernes Udbytte

som det, Hr. Dorph-Petersen mente var det almindelige. Ogsaa her paa Sjælland kan Græsmarkerne nogenlunde maale sig med Kornmarkerne, i hvert Fald efter de Fremgangsmaader, vi har anvendt ved Vurderingen. For Sjællands Vedkommende er vi gaaet over til, efter forskellige Forsøg paa at finde en anden Vurderingsmaade, at anvende den Beregningsmaade, som benyttes af de sjællandske Kontrolforeninger. Jeg tror ikke, det er muligt at komme til en ordentlig Vurdering af Græsmarksudbyttet uden ved Hjælp af et Kontrolregnskab.

Jeg vilde gerne spørge om et Par Ting, hvis det kan tillades at komme ind paa Enkeltheder. Hvordan har man foretaget Fordelingen af Gødningen paa Langeland? Det spiller en meget væsentlig Rolle for de enkelte Afgrøders Rentabilitet, navnlig for Roeafgrødernes. Der vil sikkert fremkomme en Del saadanne Regnskaber herefter, og det er godt; thi de skal nok bidrage til, at Landmændene faar Interesse for Regnskabsføring; men det er uheldigt, at man anvender saa forskellige Fremgangsmaader ved Fordelingen af Gødningen. Jeg kunde tænke mig, at det for det kommende Udvalg eller Kommission vilde blive en af Opgaverne at finde ensartede Fremgangsmaader her; thi vi kan ikke holde Gødningen udenfor Planteavlsregnskabet, det er umuligt, og efter min Mening maa det derfor være af stor Betydning at komme til ensartede Fremgangsmaader ved Fordelingen af Udgifterne paa de enkelte Afgrøder. Det er jo i mange Henseender et vanskeligt Spørgsmaal, dels fordi den Gødning, man har, er af overmaade forskellig Beskaffenhed, men ogsaa fordi man har forskellige Meninger om, hvordan Gødningen skal fordeles. Hvis jeg ikke husker fejl, har jeg faaet oplyst, at man med Hensyn til Arbejdets Fordeling paa Langeland bruger den Fremgangsmaade, at man fordeler Efteraarsarbejdet paa den foregaaende Afgrøde, medens vi her paa Sjælland tager den efterfølgende. Noget kan tale for begge Dele. Jeg benytter Lejligheden til at spørge Hr. Duborg, om jeg har Ret i den Opfat-

telse. Forøvrigt har det glædet mig at se her, at Talene fra disse Gaarde paa Langeland, som Hr. Duborg fremhævede, dog viser, at Besætningerne har været i Stand til at betale ganske ordentlige Priser for hjemmeavlede Foderenheder; det er da ikke saa helt forkert, som det er fremhævet, naar man sætter en hjemmeavlet Foderenhed til 5 Øre. Det er ingenlunde Mønsterbesætninger, man har med at gøre, men jævne Besætninger med almindeligt Udbytte. Naar de har kunnet betale den Pris, synes jeg ikke, det kan være saa helt forskrækkeligt galt at sætte den hjemmeavlede Foderenhed til 5 Øre.

Forstander *Tuxen*: Jeg er i det heldige Tilfælde at være enig med de Mænd, der har haft Ordet, om de Resultater, der er opnaaede m. H. t. Regnskabsførelse ved det langlandske System. Det er nu tre Aar, det har virket dér paa den Maade i Forbindelse med Kontrolforeningerne, og Systemet eller Formen har utvivlsomt Fordele fremfor andre Systemer og knap saamange af deres Mangler. Navnlig har det den Fordel, at her er Landmændene nødte til at yde deres Bidrag i Arbejdet for at naa til et Resultat. Det var mig derfor en lille Skuffelse i Hr. Duborgs Foredrag at høre, at d'Hrr., der har haft med det at gøre, har glædet sig saa meget over den Lethed, hvormed de er kommet over det. Det gælder her som paa alle andre Omraader, at som man saaer, saa høster man. Hvor lidet eller intet Arbejde gøres, der kommer kun lidet eller intet Udbytte. Vi skal ikke understrege for stærkt eller juble for højt over den Lethed, hvorved Resultaterne naas. Er der noget, der taler til Fordel for at faa Kontrolforeningerne udvidet under den Form, da er det navnlig det, at den sætter Landmændene mere i Arbejde, end Nutidens Kontrolforeninger har gjort. Selv om vi ikke taler særlig højt om det, er vi dog ikke i Tvivl om Kontrolforeningernes Mangler, om de Skuffelser, de har ført med sig, og den Skade, de i nogle Tilfælde har gjort ved at lede Land-

mændene bort fra selvstændig Bogføring og sætte Assisterter dertil, hvor de selv var nogenlunde i Gang dermed. Vi har Grund til at glæde os over det langlandske System og det Arbejde der gøres; men jeg tror, at vi fra første Færd skal se det som en Sag, der ikke har sit Maal i sig selv, en Sag, der skal vise sin Fortjeneste ved efterhaanden at gøre sig selv mere og mere overflødig. Jeg hylder den Opfattelse, at selv et ret begrænset og ikke videre udførligt Regnskab, som er selvført, er meget, meget mere værd end det mest udførlige Regnskab, som er ført ved andres Hjælp; og jeg véd — (en Stemme: Hør!) — ja, jeg hører, at der ogsaa blandt Konsulenterne er en, der er enig med mig — jeg véd, at der ude i Landbruget er mange, der har min Opfattelse. Mellem regnskabsførende Landmænd siges det almindeligt: Det er intet værd, medmindre vi selv fører det; vi kommer kun rigtig under Tallenes Indflydelse, naar vi selv sysler med dem. Dette er nu ikke alle givet i lige høj Grad, det er tit en lang Vej for almindelige Landmænd at naa frem dertil, og de Midler, der har været bragt i Anvendelse, har ikke altid været de bedste, Metoderne for Grupperingerne har heller ikke altid været det. Jeg er fuldstændig enig med Indlederen i, at vi ikke længere maa være bange for det dobbelte Bogholderis Form. Det er rigtigt, at vi ældre blev skræmte derved, og det er let forstaaeligt, at vi kunde skræmmes, naar vi da gik i Skole hos andre, der førte dobbelt Bogholderi; men dette er dog blevet anlagt mere og mere hos danske Landmænd, saa at der nu er adskillige, som fører deres Regnskaber efter det dobbelte Bogholderis Principer; og de af os, som har ført Regnskab fra gammel Tid og arbejdet os frem gennem andre Metoder, har lært, at vi ogsaa ad den Vej maatte nærme os mere og mere til det dobbelte Bogholderis Metode. Vi er derfor heller ikke bange for nu, naar vi finder Former derfor — og de mangler ikke — at føre ogsaa den mindre erfarne regnskabsførende Land-

mand ind ad den Vej. Derimod er jeg ikke enig med d'Hrr. og Hr. Duborg, naar han siger, at det er en umulig Opgave for Landmanden selv at føre Regnskab. Under den Form, Hr. Duborg har fremstillet det, kan vi maaske den Dag i Mørgen faa ført det mere fuldkomment og bedre, end vi kan det, naar vi selv tager Initiativet dertil. Men lad os ikke glemme — det er det, jeg vil understrege stærkt — den dog forholdsvis ringe Nytte af Kontrollforeningerne og anden offentlig Virksomhed. Kun den, der selv arbejder det sammen, faar den fulde Nytte af det, men ingen af det, der kommer flyvende til os som stegte Duer. Ingen Skole er saa oplysende for Landmanden som den Skole, han gaar i, naar han selv fører sit Regnskab. Har man blot prøvet saadan en enkelt Ting, som hver Dag at skrive Udbyttet af sine Køer paa Tavlen, véd man, at derved kommer Landmanden blot med nogle Kridtstreger overordentlig meget nærmere til sine Køer, end han kommer endogsaa ved en godt ført Kontrollforeningsbog, i hvis Førelse han ikke selv har deltaget. Lad os ikke glemme Tallenes Værdi for den, der selv fører dem!

Men det Middel, der har virket saa kønt og godt paa Langeland, kan mulig hjælpe Landmanden til selv at tage Sagen op. Lad os glæde os ved det som et Middel, der yderligere kan føre Landmændene frem til saavidt muligt selv at føre deres Landbrugsregnskaber.

Professor *Bøggild*: Jeg vil meget takke Hr. Duborg for det gode Foredrag, han har holdt i Dag. Det har glædet mig overordentligt at høre det og se en Vej anvist, der kan betrædes og være farbar henimod det Maal, som saa længe har været tilstræbt, at hver Landmand skal være i Stand til at føre sit Regnskab. Det Maal har vel sin fulde Berettigelse, og det er fuldstændig rigtigt, hvad vi hørte af Hr. Tuxen, at det er en udmærket Skole. Men det er bare beklageligt, at det store Flertal af Landmænd vil ikke ind i den Skole. Men det, Hr. Duborg vil have dem til at gøre, føre

nogle Lister — for det er jo egentlig kun det der kræves, tre Lister, saa at sige: Arbejdslisten, Fodringslisten og Pengeregnskabet — se det kan naas. Og saa vil jeg føje til, hvis jeg har forstaaet Hr. Duborg rigtigt, saa er Føringen som dobbelt Bogholderi egentlig Konsekvensen af Sagen. Med andre Ord: det, vi hidtil har standset ved, og som vi ikke har kunnet gennemføre, dobbelt Bogholderi i almindelige Landbrugsregnskaber, er nu blevet til Aarsopgørelsens Form; derved er et væsentligt nyt Moment kommet med. Hr. Duborg forlanger altsaa ikke det dobbelte Bogholderi egentlig ført Dag for Dag, men tilraader det kun ført i Aarsregnskabs Form. Det er noget helt andet. Paa den Maade er det muligt, at det kan blive gennemført, naar vi faar kyndige Assistenten, som kan lære os det. I det hele har denne Langelandsvej sin store Interesse. Naar der nu fra forskellige Sider bliver spurgt, hvordan det hænger sammen med, at Græsmarkerne giver det store Udbytte i Sammenligning med det andet, blev min Opmærksomhed under Foredraget knyttet til, at der blev sagt: Vi fører ikke Regnskabet for Skifterne, men for Afgrøderne. Derfor vil jeg spørge: Er Forholdet ikke det, at den animalske Gødning er debiteret de Korn- og Rodfrugtmarker, hvortil den er udbragt, men at intet af den er debiteret Græsmarkerne? Saa kan det være forstaaeligt, at disse giver det store Udbytte, naar de ikke skal tage Part af Debet for animalsk Gødning. Jeg vilde gerne have det Spørgsmaal præcist besvaret. Og hvordan hænger det sammen med Hesteholdsudgiften? Her staar den kun opført »pr. Td. Land«. Men det kan stille sig forskelligt. Jeg vilde gerne vide, om Udgiften er gjort op efter, hvad Hesteholdsdagen har kostet i det foregaaende Aar, eller er det samme Aars Hesteholdsdag, der er benyttet? Og hvad forstaas der ved en Hesteholdsdag? Er det for en Hest eller for et Spand Heste?

Konsulent *Duborg*: Det har glædet mig, at der har været saa megen Imødegaelse og saa megen Tilslutning

til, hvad jeg har sagt. Overfor Hr. Dorph-Petersen skal jeg bemærke, at angaaende de 2 Minutter, som Hr. Dorph-Petersen saa morsomt fremdrog, lyder det maaske nok noget lidt. Men det er dog et Spørgsmaal, om det er saa stor en Overdrivelse eller Underdrivelse; for Sagen er, at det, der skal indføres, er en Linie i Arbejdsregnskabet, medens man i Foderregnskabet selvfølgelig ikke fører de Datoer, hvor der ingen Forandring sker, men kun dem, hvor der sker Forandring. Det er en ganske unyttig Ting at gentage det samme 14 Dage i Træk. Det er næppe nogen stor Overdrivelse, men det er selvfølgelig ligegyldigt i denne Forbindelse. Angaaende Græsmarkerne har de, som jeg har berørt, maaske givet et forholdsvis stort Udbytte; — jeg kan ved samme Lejlighed besvare Hr. Prof. Bøggilds Bemærkning i samme Retning. Det gode Udbytte stammer dels fra, at der paa Langeland er særdeles gode Forhold for Græsmarkerne; thi det er et af de faa Steder, hvor der ingen Kløveraal er. Enhver, som er kendt med det praktiske Landvæsen, véd, hvilket fortrinligt Udbytte saadanne Kløvermarker da giver. De andet Aars Græsmarker, vi har, er blevne gødet betydeligt med Ajle, saa der er blevet store Afgrøder, og naar dertil kommer den forholdsvis ringe Driftsudgift, der er for Græsmarkerne, er det store Udbytte aldeles ikke uforstaaeligt. Den særlige Beregning af Indtægterne af Græsmarkerne foregaar efter samme System som i de fynske Kontrolforeninger, hvad Antallet af Foderenheder angaar. Det tager man lige derfra og udregner det paa samme Maade. Med Hensyn til Gødningen, som er godskrevet for Græsmarkerne, da er der ikke godskrevet andet for dem end den Ajle, som er kørt ud paa andet Aars Græsmark. Den Betragtning mener jeg retfærdiggør sig derigennem, at det vilde være ganske urimeligt at godskrive en første Aars Kløvermark for Gødning; den efterlader Jorden i bedre Stand end den modtager den. Naar vi for andet Aars Mark godskriver Ajlen, foruretter

vi ikke andre Afgrøder. Her er ikke Lejlighed til at komme ind paa de mange Smaating, ellers kunde jeg gøre det. Med Hensyn til, hvad Hr. Pedersen bemærkede om Grisene, har jeg været inde paa, at der noteres hjemmeavlede Foderenheder med 5 Øre, og vi regner med Overskud. Betegnelsen »Grovfoder« skulde vi have fastslaaet, ligesom vi har Betegnelsen »Kraftfoder«. Beholdningerne opgøres ved Samarbejde mellem den enkelte Landbruger og Kontrolassistenten; men der er heller ikke Tid til her at nævne, paa hvad Maade de opgøres. Jeg vil forøvrigt anbefale dem, som maatte interessere sig for dette Emne, at læse en lille Bog, som jeg har udgivet derom, og som hedder: »Vejledning i Landbrugets Bogføring«. Der har jeg refereret et helt Aars Regnskab fra en Gaard i denne Forening, og der vil man finde mange Detailler, som ikke er kommet frem her. Konsulent O. H. Larsen spørger om, hvordan Gødningen fordeles. Hvordan Gødningens Værdi fastsættes, har jeg behandlet i »Ugeskrift for Landmænd«. Den fastsættes efter det forbrugte Foder, og det er sikkert den eneste rigtige og solide Maade at regne Gødningens Værdi paa, naar man ikke vil ind paa saa fine Ting som at analysere den hvert Aar. Jeg anvender den nemme Beregningsmaade at sætte en Øres Gødningsværdi af Grovfoderenheden og halvanden Øres Gødningsværdi af 1 Pund Kager. Derved kommer man i almindelige Besætninger til 50 Kr. pr. Ko om Aaret, og det stemmer godt med Tallene fra Statens Forsøgsstationer. Fordelingen foregaar efter samme Princip. Idet vi opgør det afgrødevis og ikke skiftevis, faar vi ikke saa mange Konti at regne med for Markerne. Der har vi Græs og Korn og Roer, og dermed er alt sagt; selv om vi har Lucerne, kommer det ikke med ved Gødningsberegningen, da der ingen Berøvelse af Gødning fra Jorden derved sker. Hvor meget der skal lignedes paa Korn, og hvor meget paa Roer er umuligt at fastsætte ved vilkaarlige Tal; men gennem Regnskaberne har vi Oversigt

over, hvor stor en Mængde Foderenheder, der produceres henholdsvis af Roer og Korn. Har vi saa det samlede Tal for Udgiften til Gødning, fordeler vi det over Roer og Korn ganske i samme Forhold, som der er produceret Foderenheder, ud fra den Betragtning, at det maa tære paa Jorden i samme Forhold som der ydes Afgrøde. De forstaa, mine Herrer, at vi i høj Grad bygger paa Foderenhedslæren.

Arbejdets Fordeling foregaar jo efter Arbejdsregnskabet, og det foreligger der intetsohelst om i denne Tabel; der er ingen Plads dertil, her nævnes kun det samlede Beløb.

Til Forstander Tuxens Bemærkninger vil jeg gerne indrømme, at jeg selvfølgelig ogsaa ser det som det mest ideale, at Landmændene selv førte deres Regnskaber. Naar jeg saa stærkt har betonet det umulige deri, er det kun saaledes at forstaa, at det gælder som Tilstanden foreligger for Øjeblikket. Med de foreliggende Forhold for Øje kan jeg ikke andet end betragte det som ret umuligt at gennemføre det. Men ogsaa jeg haaber, at Enderesultatet bliver, at Landmændene selv fører deres Regnskaber. Prof. Bøggild spurgte ogsaa om Hesteholdsudgiften pr. Td. Land. Det tror jeg, jeg har besvaret; det er ikke medtaget her. Det er kun en skematisk Oversigt over den samlede Udgift ved Hestehold. Selvfølgelig har vi efter Arbejdsregnskaberne Fordeling over de forskellige Afgrøder, ligesom vi har det for Folkeholdet.

Saa tror jeg ikke, der var mere. Jeg takker for Tilslutningen fra Forsamlingen.

Statskonsulent *K. Hansen*: Jeg vil blot rette et Spørgsmaal til Indlederen; det er ogsaa angaaende Græsmarkerne. Konsulent Duborg oplyste nu, at Græsmarkerne kun blev belastede med Ajlen. Men saa vil jeg spørge: I det Tilfælde, der gødes til Udlæg, følges saa det samme Princip? Skal saa Udlægssæden betale Gødningen? Jeg gaar ud fra den almindelige Betragtning,

at vi i hvert Fald paa Øernes tørre, høje Jorder ikke tør regne med, at Vaarsæden giver sikker Betaling. I det Tilfælde der gødes til Udlæg, hvordan gaar det saa med Tallet?

Statskonsulent *Appel*: Som en af dem, der har arbejdet en Del for at faa Kontrollforeningernes Virksomhed udvidet paa det Omraade, som Hr. Duborg har omtalt, vilde jeg gerne bringe ham en Tak for det Arbejde, han har gjort paa dette Felt. Jeg vilde ønske, der maatte findes mange Duborgere blandt Konsulenterne, saa vilde det se bedre og lysere ud med Kontrollforeningssagen. Jeg er af den Formening, at skal Kontrollforeningerne komme til at nyde den Tillid, de fortjener, kan man ikke gøre noget bedre for dem end at udvide deres Arbejde til at omfatte Regnskaber over samtlige Grene af Bedriften, saa man derigennem har Sikkerhed for, at Tallene altid er rigtige. Det er af Betydning, at vi i Dag har faaet at vide, at det virkelig lader sig gennemføre. Statskonsulent Frederik Hansen og jeg har i Jylland arbejdet for at faa det i Gang, men hidtil er det ikke lykkedes. Maaske har vi savnet de rette Evner, men Villien dertil har vi haft. En Ting vil jeg endnu betone, som Hr. Duborg ogsaa pegede paa som et Gode ved denne Bogførings Form, og det er, at vi herigennem faar at vide hvad en hjemmeavlet Foderenhed har kostet at producere og hvad den er betalt med af vore Husdyr. Jeg er ogsaa imod at sætte Foderenheden til en vis Værdi; thi dette er vanskeligt og kan afstedkomme underlige Resultater. Jeg har set det Ræsonnement for nylig i et Landbrugsblad, at man var nødt til at sætte en Foderenhed i Roer til en Værdi af 4 Øre; ellers blev Udbyttet af Marken for lille. Saaledes skulde Køerne altsaa være Syndebukke for Kludderhaser, der er daarligere Roedyrkere? Man kunde lige saa godt vende Sagen om og sige: Maa vi ikke bede om at faa halvanden Krone pr. Pund Smør, for ellers betaler Køerne sig ikke.

Bestyrer *Dorph-Petersen*: Som alt sagt tror jeg, at Græsmarker med rigelig Bælgplanter nok skal betale sig, og efter Hr. Duborgs Oplysninger er Græsmarkerne paa Langeland aabenbart af denne Beskaffenhed. Dersom andet Aars Græsmarker er uden Bælgplanter, tror jeg som sagt ikke, de kan betale sig. Men er der ingen Mulighed for at faa Regnskaberne for andet Aars og første Aars Græsmarker skilt fra hinanden? Vi véd jo Besked om Tørstoffet i Roerne; men det vilde være ønskeligt at faa Forsøg i Gang, som kunde belyse, hvad et Pund godt Kløverhø er værd i Forhold til et Pund Hø, som kun bestaar af Græshalm.

Konsulent *Fisker*: Med Hensyn til, hvad Tyre og Opdræt har betalt for en hjemmeavlet Foderenhed, synes der at være en mærkværdig stor Forskel mellem Aarene 1907—08 og 1909—10. I 1907—08 har det gennemgaaende betalt sig godt, i 1909—10 er det for de flestes Vedkommende den rene Elendighed. Da Hr. Duborg selv sagde, at Salg af Avlsdyr spillede en stor Rolle, vil jeg spørge, om der for samtlige Deltagere i 1907—08 har været særlig gode Betingelser for dette Salg og i 1909—10 særlig daarlige.

Konsulent *Duborg*: Konsulent K. Hansen spurgte, hvad vi gjorde med Udlægsmarken, naar den blev gødet. Hos os tager vi overhovedet ikke Hensyn til, om Udlægsmarken gødes eller ej. Udgiften til Gødningen udlignes efter producerede Foderenheder af Korn og Roer, og vi gør det med den Betragtning for Øje, at vi mener ikke, Græsmarken skal betale for nogen Gødning, eftersom den efterlader Jorden i bedre Gødningskraft, end den modtager den. Det er en Kendsgerning, at Afgrøden efter Græs er bedre end den foran; og det maa i Grunden være Bevis nok for, at den ikke skal bære nogen Gødningsudgift. Men jeg skal ikke dermed sige, at man under alle Forhold skal gøre det. Det er muligt, som Konsulent K. Hansen bemærkede, at paa høje tørre Jorder faar man ikke god Kløverafgrøde. Det har

man Frihed til at gøre, som man vil. Hos os gør vi det ikke, fordi det spiller en ringe Rolle. Vi har eminent gode Kløvermarker hvert Aar, enten der gødes eller ikke, og saa har vi ikke villet gøre Regnskabet mere omstændeligt ved at gøre Undtagelser derfra. Det har glædet mig meget, at Statskonsulent Appel har kunnet give den Maade, jeg har udviklet Sagen paa, Tilslutning, saa meget mere, som det har en overordentlig Betydning, hvordan d'Hrr. Statskonsulenter i Fællesledelsen stiller sig overfor Sagen. Hr. Dorph-Petersen ønskede en Adskillelse mellem første og andet Aars og eventuelle andre Græsmarker. Jeg vil ikke sige, at det er umuligt, men jeg vil absolut fraraade enhver Forening at gøre det, naar de begynder, og jeg vil, selv efter at vi har arbejdet i tre Aar, ikke tilraade det. Det bliver overmaade vanskeligt at skille Indtægterne ad for Græsmarkerne. Jeg tror ikke, man skal ind paa det; det er ikke værd at fare for hurtigt frem med at lave for mange Konti. Konsulent Fisker nævnede, at Opdrættet i 1907—08 havde givet bedre Udbytte end de senere Aar, og det fremgaar jo af Skemaet, at det er saaledes. Jeg maa sige, at jeg ogsaa har været noget forbavset over, at Forskellen var saa stor. Jeg har derfor undersøgt Sagen, om det ikke kunde ligge i, at Beholdningsopgørelsen var foretaget lidt anderledes, da Regnskabet første Gang blev sat i Gang i 1907, saa Fejlen kunde ligge dér. Men ved nærmere at gaa det igennem saa jeg, at det i Grunden ikke kunde være Tilfældet. Beholdningen af Opdræt opgøres paa den Maade, at man regner 10 Kr. for Spædekælvenes Værdi og 9 Kr. for hver Maaned, der løber paa. Nu er dertil at bemærke, at vi havde ualmindelig gode Priser paa Avlsdyr — det spiller nu ikke saa stor en Rolle, da ikke alle Besætninger har solgt — men ogsaa paa Udsætterdyr havde man gode Priser i 1907—08. De fleste Steder var det ret almindeligt, at man ved Opgørelsen i 1907—08 satte Kælvkvier til 250 Kr., hvad de fleste ikke har

gjort senere, da Prisen har været lavere. Der skal ikke meget til at sætte Prisen for Foderenheden op. Sætter de Kvierne til 50 Kr. mere, gør det meget pr. Foderenhed. Det er i og for sig fuldt berettiget. I et Aar, hvor Opdrættet er dyrt, kan man med fuld Berettigelse sætte Kælvekvier til en højere Pris, end naar man kan købe Kvier til lavere Pris. Jeg personlig er stemt for at holde nogenlunde de samme Priser.

Konsulent *O. H. Larsen*: Jeg beklager, at jeg i mit første Indlæg ikke fik Lejlighed til at pointere, hvad jeg har gjort ved en tidligere Lejlighed, at jeg ikke er ganske enig med Hr. Duborg i, at man saa stærkt skal fremhæve det ringe Arbejde, der er forbundet med for den enkelte Landmand at føre Regnskab. Jeg har ved en anden Lejlighed imødegaaet Hr. Duborg paa dette Punkt; jeg gjorde det ikke i Dag, men jeg er ganske enig med Hr. Tuxen. Hverken tror jeg efter min Erfaring, at det kan lade sig gøre paa 5 Minutter daglig at udføre det Arbejde, der kræves af Landmanden selv, ej heller tror jeg, at hans Medvirkning indskrænkes dertil. Han skal, som Hr. Duborg ogsaa har oplyst, deltage sammen med Assistenten i de forskellige Maanedsopgørelser og ligeledes ved Aarsopgørelsen; saa helt uden Landmandens Medvirkning tror jeg ikke det kan gennemføres. Vi maa drage den Nytte af Assisterne, som vi kan faa gennem Foreningsdannelsen; men ved de Forsøg, vi har gennemført paa Sjælland, har vi ikke kunnet nøjes med saa smaa Krav til Landmanden selv, som Hr. Duborg er kommet til, hvilket maaske noget hænger sammen med, at vi har forsøgt det, som Hr. Dorph-Petersen nævnede som ønskeligt, at skille Afgrøderne stærkere ad end paa Langeland. Det forekommer mig at have sin Interesse; men jeg vil godt indrømme, at det vanskeliggør Arbejdet, og naar det gælder om, at faa Sagen praktiseret og faa alle Medlemmer af en Forening med, skal man muligvis ikke gaa saa vidt. Men det er ikke uden Interesse at vide,

hvordan de forskellige Græsmarker forholder sig til hinanden og ligeledes de andre Afgrøder. Og det er heller ikke uigennemførligt at skaffe oplyst; navnlig vil jeg hævde, at det ikke er uigennemførligt at holde Græsmarkerne ude fra hinanden.

Til Statskonsulent Appel vil jeg sige, at hvis det var mig, han hentydede til med sin Advarsel mod at anvende bestemte Priser pr. Foderenhed, saa føler jeg mig noget truffet, thi jeg véd, at den er berettiget. Men det er nødvendigt at regne med faste Priser, saa længe man ikke har et fuldstændigt Driftsregnskab, hvorved man kan kontrollere de Priser, der er betalte pr. hjemmeavlet Foderenhed. Det har selv Hr. Duborg maattet gøre for enkelte Dele af Besætningen.

Konsulent *Duborg*: Angaaende den enkelte Ting, som jeg nu gentagne Gange har haft fat paa, er det jo forøvrigt ret ligegyldigt, hvorvidt man mener, at Arbejdet kan gøres paa 2—5 eller 10 Minutter. Jeg mener, det er Sagen ganske uvedkommende, det har jo ingen Betydning for Landmanden. Men som jeg har berørt, er det Arbejde, det drejer sig om, kun at indføre denne daglige Linie i Regnskabet. Jeg vil indrømme, at der ogsaa gaar Tid med ved Maanedes- og Aarsopgørelserne; men de Landmænd, som har ført det Regnskab, har ikke følt sig besværet deraf. Man kan godt se bort fra det. Der faldt en Bemærkning tidligere fra Konsulent Larsen om Arbejdsfordelingen om Foraaret og om Efteraaret. Vi fordeler det, som Konsulent Larsen sagde, saaledes, at om Efteraaret lægger vi Arbejdet paa den foregaaende Afgrøde, om Foraaret paa den kommende. Vi gør det ud fra den Betragtning, at der maa tages Hensyn til, hvordan Afgrøden efterlader Jorden. Har vi f. Eks. en Kornmark, fordrer den om Efteraaret mere Arbejde for at blive i lige saa god Tilstand som Jorden efter en Roemark. Det er mere den Afgrøde, der gaar forud, som betinger, hvad Arbejde der skal gøres om Efteraaret, end den, der følger efter. Omvendt om For-

aaret er det den kommende Afgrøde, som er Aarsag til, hvorvidt Arbejdet skal gøres mere eller mindre omhyggeligt.

Den ledende Præsident: Da ikke flere har begæret Ordet, kan vi maaske betragte Sagen som afsluttet. Jeg skal nu paa Forsamlingens Vegne bringe Hr. Konsulent Duborg en Tak, fordi De har bragt dette Emne frem til Behandling og en Tak, fordi De har udviklet Sagen paa en saa udmærket Maade. Vi har haft det bedste Indtryk af den Diskussion, der har fundet Sted efter Deres Foredrag, og Emnet og den Maade, hvorpaa De har fremsat det, har jo fundet fuld Samklang i Forsamlingen. Jeg takker Dem. (Forsamlingen gav sin Tilslutning ved at rejse sig).

5. Eventuelt: Sager udenfor Dagsordenen.

Konsulent *Jes Nielsen* (Kolding): Som det vil være bekendt, produceres der hvert Aar i statistisk Bureau en hel Del Værker af stor Betydning for vort Land, ogsaa en stor Del Skrifter vedrørende Landbruget. Det er af stor Betydning, at de bliver udbredt saa meget som muligt, og navnlig mener jeg, at Landbrugskonsulenterne bør have disse Værker. Jeg vil derfor tillade mig at opfordre Forsamlingen til at rette en Anmodning til det høje Præsidium om at foranledige, at de Skrifter fra statistisk Bureau, der vedrører Landbruget, maa blive tilsendt Landbrugskonsulenterne.

Den ledende Præsident: Paa Præsidiets Vegne skal jeg love, at dette Spørgsmaal skal blive taget under nøje Overvejelse. Jeg tvivler ikke paa, at Præsidiet vil gøre, hvad det kan, for at imødekomme det Ønske, som vi ogsaa finder højst naturligt, og som er fremsat af Dem nu.

Mødet hævedes Kl. 4,30.

Den gl. Veterinær- og Landbohøjskoles Bibliotek. *)

Forøgelse i September 1910.

- Appel und Wollenweber*: Grundlagen einer Monographie der Gattung Fusarium (Link). Berlin 1910. 209 Sider.
- Ball*: The history and description of sorghum. Wash. 1910. 63 S.
- Cardas*: Rumäniens Rindviehzucht. Bonn 1910. 118 S.
- Doane*: The influence of lactic acid on the quality of cheese of the cheddar type. Washington 1910. 20 S.
- Dünenbuch. Werden und Wandern der Dünen, Pflanzen- und Tierleben auf den Dünen, Dünenbau. Bearbeitet von *F. Solger*, *P. Graebner*, *J. Thienemann*, *P. Speigel* und *F. W. O. Schulze*. Stuttgart 1910. 404 S.
- Engel*: Der Pferdestall, sein Bau und seine Einrichtung. 3. Aufl. bearbeitet von *G. Meyer*. Berlin 1910. 143 S.
- Der Viehstall. Bau und Einrichtung der Ställe für Rindvieh, Schafe und Schweine. 4. Aufl. neubearbeitet von *G. Meyer*. Berlin 1910. 174 S.
- Fuller*: The use of windmills in irrigation in the semiarid west. Washington 1910. 44 S.
- Gisevius*: Der Uebergang unserer neuzeitlichen Landwirtschaft aus der reinen Urproduktion zur teilweisen Veredelungsproduktion und die damit gegebene Betonung kaufmännischer Gesichtspunkte. Berlin 1910. 22 S.
- Hartley*: A more profitable corn planting method. Wash. 1910. 14 S.
- Hasund*: Myrddyrkning. Kristiania 1910. 72 S.
- Jahresberichte der Versuchsstation für Nematodenvertilgung und Pflanzenschutz zu Kalle a. S. Herausgegeben von *M. Holtrung*. I—X. 1889—98. Halle 1890—99.
- Marschall*: Slow curdling milk. Madison 1910. 11 S.
- Nylander*: Das einheimische Rindvieh Finnlands. Helsingf. 1910. 19 S.
- Outlines of agriculture in Japan. Published by agricultural bureau, department of agriculture and commerce. Tokyo 1910. 132 S.

*) Landmænd og Personer uden for København vil som Regel kunne faa Bøger direkte tilsendte fra Biblioteket mod Indsendelse af Kvittering (1 for hvert Skrift) og mod Betaling af Bibliotekets Udlæg til Frimærker samtidig med Tilbagesendelsen, som maa finde Sted i forsvarlig Indpakning inden 1 Maaned efter Laanet.

- Piper and Tracy*: The Florida velvet bean and related plants. Wash. 1910. 26 S.
- Plessow*: Die Landwirtschaft im Kreise Ost-Havelland. Halle 1909. 148 S.
- Poultry conference. Official report of proceedings by *D. F. Laurie*. Adelaide 1910. 78 S.
- Rice*: Feeding of laying hens: the principles. Ithaca 1903. 15 S.
- Rice and Rogers*: Importance of constitutional vigor in the breeding of poultry. Ithaca 1909. 20 S.
- Building poultry houses. Ithaca 1910. 44 S.
 - The principles of brooding the improved New York State gasoline-heated colony-house brooding system. Ithaca 1910. 34 S.
- Sammis, Suzuki and Laabs*: Factors controlling the moisture content of cheese curds. Washington 1910. 61 S.
- Schneider*: Vorlesungen über Tierpsychologie. Leipzig 1909. 400 S.
- Schwarzmecker's* Pferdekunst. Rassen, Züchtung und Haltung des Pferdes. 5. Aufl. von *S. v. Nathusius*. Berlin 1910. 621 S.
- Schrwald*: Das Obst der Tropen. Berlin 1910. 95 S.
- Spillman*: Soil conservation. Washington 1910. 15 S.
- Swaert*: Zur friesischen Agrargeschichte. Leipzig 1910. 384 S.
- Tengwall*: Upplysningar i ladugårdsskötsel för skogsbon. Malmö 1910. 54 S.
- Kaninen som husdjur i allmogehemmet. 2. uppl. Malmö 1909. 35 S.
- Thienemann*: Die Vogelwarte Rossitten der Deutschen ornithologischen Gesellschaft und das Kennzeichnen der Vögel. Berlin 1910. 36 S.
- Warburton*: Sixty-day and Kherson oats. Washington 1910. 27 S.
- Wegner*: Welche Rolle spielt die Nitritreduktion im Stoffwechsel der denitrifizierenden Bakterien. Berlin 1910. 40 S.
- Whitney*: The composition of commercial fertilizers. Washington 1910. 39 S.
- Fertilizers for wheat soils. Washington 1910. 48 S.
 - Fertilizers for corn soils. Washington 1910. 31 S.
 - Fertilizers on soils used for oats, hay, and miscellaneous crops. Washington 1910. 73 S.
- Wiancko and Cromer*: Results of cooperative tests of varieties of corn, wheat, oats, soy beans and cow bean peas. Lafayette 1910.
- Zade*: Der Flughafer (*Avena fatua*). Jena 1909. 47 S.
-

Udkomne Bøger.

- Beretning** fra Arbejderforsikrings-Raadets Landbrugsafdeling for Aaret 1909. 68 Sider. 40 Øre. (Gad's Forlag. Kjøbenh.)
- Kørselsdressur.** Med Tilføjelser og en »Efterskrift«. Af *Egede Lund*. 64 Sider. 1 Kr. (G. B. N. F. Kjøbenh.)
- Lærebog i anvendt Kemi (Agrikulturkemi).** Af *P. Christensen*. Det er en ny Udgave af Forfatterens i 1909 udgivne Pjece »Kemiske Undersøgelser i Landbrugets Tjeneste«, der foreligger her. 70 Sider. 1 Kr. 25 Øre. (Andelsbogtrykkeriet. Odense.)
- Husdyrlære.** Af *B. Holtmark*. 5. Oplag. 428 Sider. 6 Kr. (Grøndahl & Søns Bogh. Kristiania.)
- Vejledning i Melkning** samt nogen Ord om Kjorenes Foring og Stel. Af *Leif Steen*. 4. Udgave. Udgivet af det kgl. Selskab for Norges Vel. 31 Sider. (Grøndahl & Søns Bogh. Kristiania.)
- Skogbrukslære.** For de lavere Landbruksskoler og Skogskoler m. m. Af *K. Folkestad*. 245 Sider. (Grøndahl & Søns Bogh. Kristiania.)
- Opgaver i Regning og Matematik for Landbruksskoler.** Af *A. H. Føhn*. 60 Sider. (Grøndahl & Søns Bogh. Kristiania.)
- Beskrivelse af Nørre Aa Dalens Moser og Enge.** Udgivet af Det danske Hedeselskab. 55 Sider. 1 Kr. (Viborg.)
- Foranstaltninger til Forebyggelse af Ulykkestilfælde ved Brug af mekanisk drevne Maskiner.** Af *Carl J. Ottesen*. Prisbelønnet af den tekniske Forening. 203 Sider. 1 Kr. 50 Øre. (V. Priors Hofboghandel. Kjøbenh.)
- Stambog over Tyre af rød dansk Malkerace.** XIII. Af Statskonsulent *P. A. Mørkeberg*. Udgivet af de samvirkende danske Landbofor- eningers Forretningsudvalg. 224 Sider. (Andelsbogtrykkeriet. Odense.)

Stambog over Orner af dansk Landrace. III. Af Statskonsulent *P. A. Mørkeberg*. Udgivet af de samvirkende danske Landboforeningers Forretningsudvalg. 137 Sider. (Andelsbogtrykkeriet. Odense.)

Perfect. Billeder fra dansk Industri- og Mejerivirksomhed i Ind- og Udland er Titlen paa et nydelig udstyret Hefte, som Burmeister & Wains Eksport-Kompagni har udsendt. Der findes i dette Afhandlinger bl. a. af Professorerne *B. Bøggild* og *Orla Jensen* samt *R. Lezé* fra Landbrugsskolen i Grignon (Frankrig), endvidere en Mængde smukt udførte Billeder, bl. a. af danske Mejerier og disses Bestyrere og fra fremmede Landes Mejeribrug. I Prof. Bøggilds Afhandling »Stigningen i de danske Køers Mælkeydelse« findes anført følgende interessante Angivelser af »det gennemsnitlige Aarsudbytte af alle Køer i Landet«:

1844.	Prof. B. S. Jørgensens Angivelse ..	1000—1500 Pd. Mælk.		
1864.	— Segelckes	— ..	ca. 2300	- —
1884.	Tal fra de første Andelsmejerier..	-	3000	- —
1888.	Forstander la Cours Angivelse....	-	3500	- —
1898.	Prof. Bøggilds	—	4400	- —
1903.	Tal fra Kreaturtællingen	-	5200	—
1907.	Efter Mejeri-Drifts-Statistikken	-	5500	- —
1908.	Prof. Bøggilds Angivelse	-	5600	- —

Prof. B. bemærker, at de 3 første Angivelser fra 1844, 64 og 84 er forholdsvis usikre, fordi der, forinden Andelsmejeriernes Aarsregnskaber kom til at foreligge i stort Antal, kun var meget faa Oplysninger tilgængelige om Mælkeydelsen af alle Køerne i de mindre Landbrug. Professoren er nærmest tilbøjelig til at tro, at de 3 Angivelser snarere er for høje end for lave, og det samme kan maaske siges om Angivelsen fra 1888.

Fodringsforsøg med Heste. 72. Beretning fra den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Laboratorium for landøkonomiske Forsøg. 62 Sider. 75 Øre. (August Bangs Boghandel. Københ.)

Svinet. Lære- og Haandbog til Brug i Praxis og paa Landbrugsskoler. Af *N. Beck*. 110 Sider. 1 Kr. (Andelsbogtrykkeriet, Odense.)

Landøkonomisk Aarbog for 1911. Udgivet af Det kgl. danske Landhusholdningsselskab. Redigeret af *H. C. Larsen*, Selskabets Kasserer. 12. Aargang. 130 Sider. 2 Kr. (G. B. N. F. Københ.)